

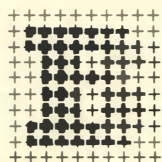
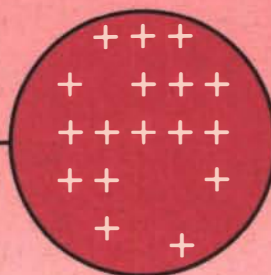
Veiligheidsbeleid

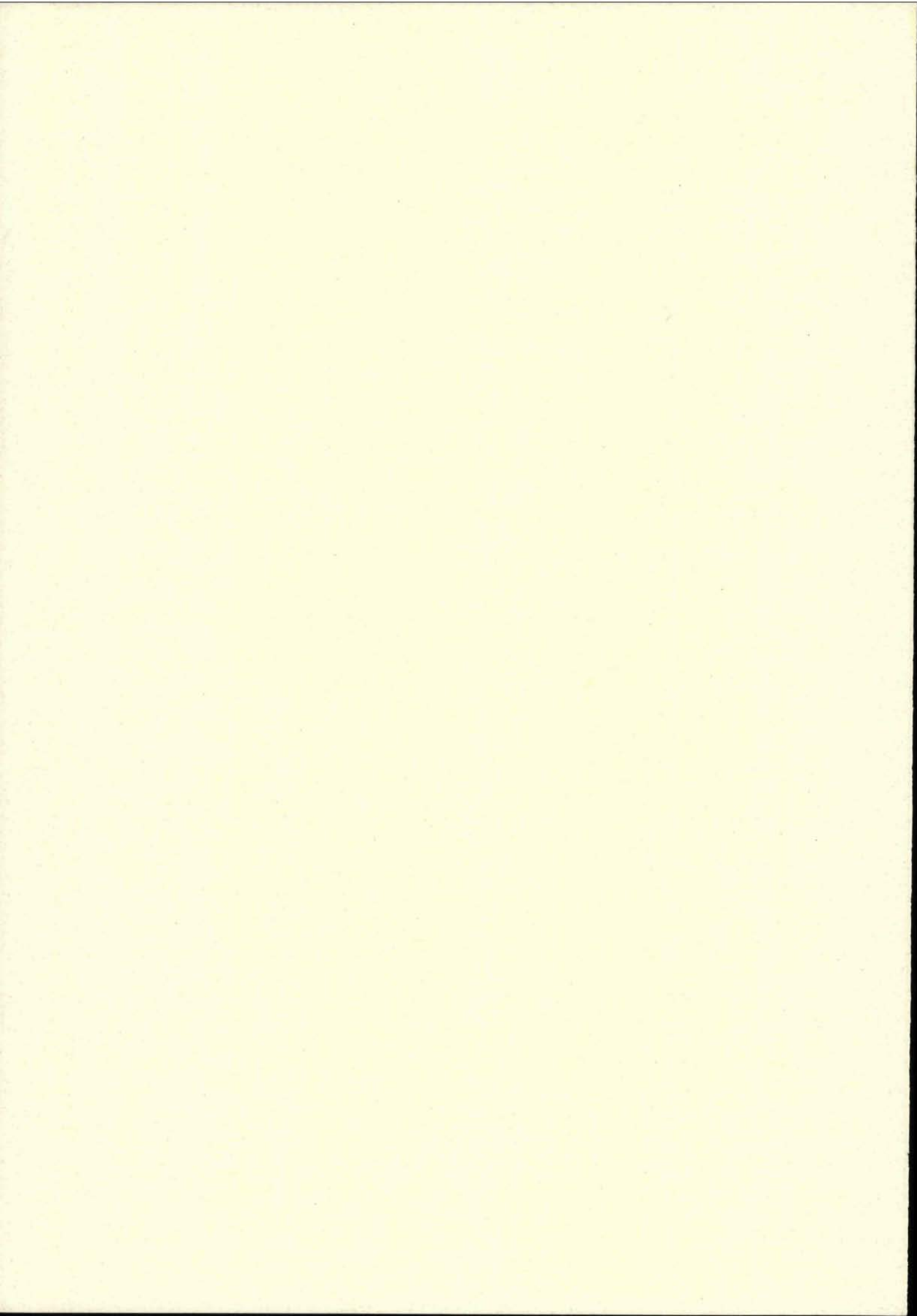
+

+

+

Het Jeugd-Preventie-Project
Eindhoven

Het Jeugd-Preventie-Projekt Eindhoven

**Evaluatie van een samenwerkingsproject van
politie en jeugdhulpverlening**

C.A. van 't Hoff
R.W. van Overbeeke
C.J.M. van der Sprong
N.C. Hilhorst

Deze evaluatie is in opdracht van het project uitgevoerd door Van Dijk,
Van Soomeren en Partners BV te Amsterdam.

Foto's: P.E.M. Stavinsky, EXO/Technische Ondersteuning, Regiopolitie Brabant
Zuid-Oost.

Amsterdam, april 1995

Inhoudsopgave

Pagina:

Samenvatting	
1 Inleiding	1
2 Projectbeschrijving	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Doelstelling en projectopzet	4
2.3 Voortgang van het project	6
2.4 De werkwijze van het project	11
2.5 Samenwerking	13
3 Registratiegegevens van de cliënten	16
3.1 Inleiding	16
3.2 Persoonsgegevens	16
3.3 Aanmeldingsgegevens	19
3.4 Het hulpverleningsaanbod	23
3.5 Afsluitingsgegevens	24
3.6 Resultaten	26
3.7 Conclusies	29
4 Enkele jongeren uitgelicht	31
4.1 Inleiding	31
4.2 Selectie van de geïnterviewde jongeren en netwerkpersonen	31
4.3 De non-respons groep	32
4.4 De onderzoeksgroep	34
4.5 Oordelen van de geïnterviewden	36
4.6 Meninge over de effecten van het JPP	39
4.7 Conclusies	41
5 Netwerkorganisaties over het project	43
5.1 Inleiding	43
5.2 Waardering van het project	43
5.3 Waardering van de samenwerking met het JPP	47
5.4 Beoordeling van de effecten van het JPP	49
5.5 Conclusies	51
6 Conclusies en aanbevelingen	52
Bijlage 1: Deelnemers Begeleidingscommissie	60
Bijlage 2: Overzicht van geïnterviewden en aantal cliënten	61

Samenvatting

In 1992 is in Eindhoven het Jeugd-Preventie-Projekt (JPP) gestart. Dit experimentele project is opgezet en wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking tussen de politie en instellingen voor jeugdhulpverlening. Het project past een integrale aanpak toe, waarbij het kenmerkend is dat de betrokken organisaties zich richten op het eigen werkgebied en geen taken van anderen overnemen. Met het JPP wordt gezamenlijk een gat gedicht tussen politie en jeugdhulpverlening. De politie signaleert in een vroegtijdig stadium probleemgedrag van jongeren en meldt deze na taxatie aan voor hulp.

Uit de ontwikkeling van het Jeugd-Preventie-Projekt te Eindhoven zijn een aantal algemene lessen te trekken. Projecten op andere plaatsen kunnen hier mogelijk hun voordeel mee doen.

Een eerste les is het belang van een goede voorbereiding en een professionele opzet. Bij de voorbereiding ervan zijn op beleidsniveau de noodzakelijke randvoorwaarden geformuleerd. Men is stap voor stap te werk gegaan. In eerste instantie vormden de politie en drie instellingen voor jeugdhulpverlening het draagvlak. Dit is later uitgebreid tot een breed scala aan Eindhovense organisaties, inclusief de gemeente.

Door een projectteam waaraan de samenwerkende instellingen voor jeugdhulpverlening en de politie deelnamen, is een projectplan opgesteld. Hierin zijn onder meer de doelstellingen, de werkwijze en de inbreng van de betrokken partijen vastgelegd. Op basis van dit plan is door de betrokken partijen een samenwerkingsovereenkomst afgesloten.

De in deze overeenkomst vastgelegde afspraken zijn op uitvoeringsniveau uitgewerkt in een draaiboek voor politie en hulpverlening. Hierin staan de te hanteren procedures voor de aanmelding en de hulpverlening. In het kader van de integrale aanpak zijn werkafspraken gemaakt met netwerkinstellingen.

Daarnaast is het belangrijk om goede procedures voor de werving en selectie van personeel voor het project op te stellen. Bij de aanname van personeel is gebruik gemaakt van opgestelde profielschetsen en duidelijke taak- en functie-omschrijvingen. Dit heeft ertoe bijgedragen dat een deskundig team kon worden samengesteld. Dit team is vervolgens voorbereid op haar toekomstige werkzaamheden. Alvorens aan het werk te gaan, volgde men een inwerkprogramma en een gezamenlijke opleiding met de politie. Op deze manier is een gemeenschappelijke werkwijze tot stand gebracht en is gezorgd voor netwerk-vorming.

Steeds is getracht de kennis van de betrokkenen te vergroten. Regelmatig is aandacht besteed aan deskundigheidsbevordering, zowel bij de maatschappelijk werkers als de politie. Eén van de onderdelen waaraan daarbij aandacht is geschonken is interculturele communicatie.

Een stevige structuur van het project die bepaalde (onverwachte) schokken op kan vangen, is een andere voorwaarde voor succes. Er is voor een worteling in bestaande organisaties gezorgd, waarmee voorkomen werd dat het JPP een losstaande voorziening zou zijn. Het belang hiervan werd duidelijk bij een fundamenteel probleem waarmee het JPP werd geconfronteerd, namelijk de reorganisatie van de politie. Door de structuur van het project slaagde men erin hierop in te spelen.

Een overlevingsplan, concrete afspraken met de nieuwe afdelingschefs en veel extra inzet van de medewerkers heeft ervoor gezorgd dat het JPP niet in de reorganisatie ten onder is gegaan. Van belang hierbij ook waren de extra opleidingen die samen met de politie zijn georganiseerd, waardoor het netwerk verstevigd werd.

Bij de voorbereidingen van het project is de hoofddoelstelling geformuleerd, namelijk het vroegtijdig signaleren van probleemgedrag van jongeren en het daaropvolgend aanbieden van een preventief (vrijwillig) hulpaanbod. Achterliggende filosofie hierbij is dat door vroegtijdig ingrijpen erger voorkomen kan worden.

Jongeren van 0 tot 18 jaar vormen de doelgroep. Men beoogt:

- het voorkomen van delictgedrag en tevens het (verder) afglijden van jongeren en het realiseren dat de jongere buiten het justitiële circuit blijft;
- dat de jongere en/of het gezin na korte intensieve hulp van maximaal drie maanden weer zelfstandig kan functioneren in de eigen (leef)omgeving dan wel tijdig en adequaat wordt doorverwezen naar de meest geëigende instelling voor (jeugd)hulpverlening.

Wat betreft het voorkomen van het delictgedrag is een meetbaar succescriterium geformuleerd. Van alle jongeren, die korte intensieve hulp hebben gekregen, mag maximaal eenderde binnen een jaar na afloop van het hulpverleningscontact, in aanraking komen met de politie vanwege strafbare feiten.

In de organisatievorm van het JPP is de integraliteit zichtbaar. Zowel de politie als de instellingen voor jeugdhulpverlening leveren een coördinator. De coördinator vanuit de jeugdhulpverlening is belast met de dagelijkse leiding.

Er zijn zes part-time maatschappelijk werkers aan het project verbonden. Deze zijn zowel werkzaam in de eigen instelling als in het project. Vanuit hun instelling zijn zij naar het project gedetacheerd, hetgeen de continuïteit bevordert. Dit biedt overigens ook mogelijkheden om de sterke aspecten van de JPP-aanpak in de reguliere instellingen te implementeren. In deze samenwerking zijn drie instellingen betrokken.

Ook in de dagelijkse praktijk is de integrale aanpak zichtbaar. Elke maatschappelijk werker is gekoppeld aan één van de politie-afdelingen en heeft veel contact met de politiefunctionarissen. De al dan niet gedeeltelijk voor jeugdzaken vrijgestelde functionarissen vormen belangrijke aanspreekpunten. De maatschappelijk werkers komen vaak op het afdelingsbureau en wonen briefings bij waar de voortgang van individuele jongeren onderwerp van gesprek is.

De politie geldt als enige vindplaats voor het JPP: aansluitend bij haar filosofie van 'kennen en gekend worden' heeft de politie de signalerende taak op zich genomen. Als politiefunctionarissen te maken krijgen met jongeren met problemen, taxeert men hun situatie en kan men - als aan de opgestelde criteria wordt voldaan - deze bij het JPP aanmelden.

Uit het onderzoek blijkt dat de politie de signalering- en taxatiefunctie goed uitvoert. Haar inschatting over de problemen van de jongeren en de benodigde hulp, komt in grote lijnen overeen met de die van de maatschappelijk werkers. Hiermee slaagt men erin de doelgroep te bereiken en in vroegtijdig stadium probleemgedrag te signaleren. De door politiefunctionarissen gezamenlijk met de project-medewerkers gevolgde taxatie-opleiding, heeft dit bevorderd.

Na aanmelding bij het project krijgt de jongere, indien deze aan de instroomcriteria voldoet, een hulpverleningsaanbod. De aanpak van het JPP heeft een aantal belangrijke kenmerken:

- snelheid, direct na aanmelding legt men contact met de jongere en diens gezin;
- men hanteert geen wachtlijsten;
- de 'er-op-af'-aanpak hetgeen onder meer betekent dat men veel op pad is;
- men werkt integraal en gaat de situatie van de jongere op de relevante leefgebieden na;
- men betreft relevante netwerkpersonen bij de aanpak;
- men neemt problemen niet van de jongere over, maar zoekt gezamenlijk naar oplossingen;
- men past een gefaseerde aanpak toe en werkt op basis van een individueel hulpverleningsplan;
- men werkt op basis van heldere afspraken.

Een belangrijk uitgangspunt bij de JPP-aanpak is het taakgericht casework. Deze aanpak gaat uit van het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid en het zelfoplossend vermogen van de cliënt. De aanpak is gestructureerd: er is een probleem, daar vloeien voor cliënt, diens omgeving en de hulpverlener taken uit voort. Om deze taken te kunnen vervullen worden activiteiten ondernomen. Hierbij streeft men naar een verkleining van de draaglast en een vergroting van de draagkracht van de betrokkene. Men streeft er niet naar alle hulpvragen op te lossen, maar veeleer de zelfredzaamheid van de jongere en het gezin te vergroten. Uit interviews met (ex-)cliënten blijkt dat dezen in het algemeen tevreden zijn over de toegepaste methode. De maatschappelijk werkers slagen erin het vertrouwen van jongeren en hun ouders te winnen en men weet een goed contact op te bouwen met de cliënten.

In de ruim drie jaar dat het project functioneert, heeft het een eigen plek verworven. Dit blijkt onder meer uit het aantal cliënten, dat gemiddeld 120 jongeren per jaar bedraagt. Dezen zijn van alle leeftijden, er is een tendens dat er meer jongeren van 12 jaar en jonger worden aangemeld. In het cliëntenbestand bevinden zich ook allochtone jongeren. Hierbinnen is een lichte oververtegenwoordiging zichtbaar van Marokkaanse jongeren.

Voor de beoordeling van de effectiviteit van het project zijn een aantal bronnen onderzocht. Het gaat onder meer om registratiegegevens, interviews met cliënten en interviews met relevante netwerkpersonen.

Uit registratiegegevens blijkt dat het overgrote deel van de jongeren weer zelfstandig functioneert na de hulpverlening, of dat men is doorverwezen.

Er zijn op de onderzochte terreinen verbeteringen zichtbaar in het functioneren van jongeren na de hulpverlening, in vergelijking met het functioneren op het moment van instroom. Het gaat om de terreinen leefomgeving, scholing, politie/justitie en vrije tijd. Kanttekening hierbij is dat jongeren volgens de maatschappelijk werkers op het moment van instroom relatief gezien niet slecht functioneerden.

Uit interviews met enkele jongeren blijkt dat zij zelf positief zijn over de resultaten van het JPP. Ze geven in het algemeen aan dat het beter met hen gaat en dat het JPP daaraan heeft bijgedragen. In een aantal gevallen wordt dit bevestigd door belangrijke personen uit hun directe omgeving. Ook hierbij is een kanttekening op zijn plaats: het gaat om kleine aantallen.

Het project heeft het harde succescriterium ruimschoots gehaald: voor 16% van de cliënten is binnen een jaar na uitstroom een politiecontact geregistreerd. De kanttekening die hierbij gemaakt moet worden is, dat bij een aantal cliënten gezien hun leeftijd en problematiek, de kans op een politiecontact gering is.

Alle onderzochte bronnen geven dezelfde trend aan. Over het algemeen slaagt het JPP erin haar doelstellingen te bereiken en de effecten van de JPP-aanpak zijn positief.

In het algemeen oordelen de organisaties waarmee het JPP samenwerkt eveneens positief over het project. Men is van mening dat het project voortgezet zou moeten worden. In de aanbevelingen die aan het slot van dit rapport worden gegeven sluiten wij daarbij aan. Inmiddels is duidelijk geworden dat de JPP-aanpak in de komende jaren in Eindhoven voortgezet zal worden.

De in Eindhoven ontwikkelde aanpak is zeker ook in andere steden toepasbaar. In dit verband is het van belang te vermelden dat het project aansluit bij de uitgangspunten van het beleid op het terrein van jeugdcriminaliteit, die zijn verwoord in het rapport 'Met de neus op de feiten' van de Commissie Montfrans.

Het gaat om de volgende aspecten.

- De JPP-aanpak is vroegtijdig: men wacht niet totdat strafbare feiten gepleegd zijn, maar pakt daaraan voorafgaand probleemgedrag van jongeren aan.
- De JPP-aanpak is snel: men hanteert geen wachtlijsten en werkt niet-bureaucratisch.
- De JPP-aanpak is consequent: men werkt op basis van een helder uitgedachte methodiek, die flexibel wordt toegepast.

Indien besloten zou worden tot het starten van dergelijke projecten in andere gemeenten is het van belang de volgende randvoorwaarden in de gaten te houden:

- er moet een bereidheid bestaan op beleids- en uitvoeringsniveau bij politie en instellingen voor jeugdhulpverlening om gezamenlijk op te trekken en tot een goede afstemming te komen;
- gezien de relatie met het integrale veiligheidsbeleid dient ook het gemeentebestuur een actieve rol op zich te nemen;
- een gedegen opzet en voorbereiding van het project is noodzakelijk;
- een doelstellingen en de doelgroep van het project moeten zodanig beschreven worden dat zij meetbaar zijn;
- het project moet niet teveel tegelijk aanpakken, uitbouw (bijvoorbeeld naar andere aanmelders) kan beter gebeuren vanuit een eenmaal opgebouwde positie;
- er moet regelmatig aandacht zijn voor deskundigheidsbevordering van projectmedewerkers;
- sterke aspecten van de methodiek zijn snelheid van handelen en een 'er-op-af'-aanpak;
- er dient continue aandacht te zijn voor de verdere ontwikkeling van de aanpak;
- er moeten duidelijke en harde afspraken gemaakt worden tussen instellingen die in het project samenwerken, bijvoorbeeld over de doorstroom naar instanties waarnaar jongeren worden doorverwezen.

Voor andere relevante aspecten verwijzen we naar de aanbevelingen die in dit rapport worden gedaan.

1 Inleiding

In het midden van de tachtiger jaren startte samenwerking tussen de afdeling Jeugd- en zedenzaken van de (toenmalige) Gemeentepolitie Eindhoven en de Stichting voor Jeugd en Gezin te Eindhoven. Aanleiding hiervoor was de groeiende problematiek van allochtone jongeren die vaak in een (te) laat stadium werd getraceerd. Problemen van deze jongeren liepen hoog op voordat hulpverlening werd ingeschakeld. Maatregelen als uithuisplaatsing en opname in een internaat die dan vaak moesten volgen, bleken voor deze jongeren vaak weinig soelaas te bieden. Door zowel de politie als Jeugd en Gezin werd geconstateerd dat:

- de politie een belangrijke signaalfunctie kan vervullen omdat veel van deze jongeren in het beginstadium al met de politie in aanraking komen;
- voor een aantal jongeren de hulpverlening te laat in beeld komt.

Op basis van deze ervaringsgegevens werd in 1986 gestart met een gezamenlijk project. Doelstelling hiervan was delictgedrag van allochtone jongeren in een vroegtijdig stadium te signaleren en daarop te reageren met een vrijwillig hulp-aanbod aan de jongere en diens gezin. In 1988 werd de doelgroep van dit project uitgebreid met autochtone jongeren. Vervolgens ontstond een breed (wekelijks) overleg tussen de politie, de Eindhovense instellingen voor jeugdhulpverlening en de Raad voor de Kinderbescherming.

Tot 1992 vormde delictgedrag van de jongere het aangrijpingspunt binnen deze samenwerking. In de praktijk bleek echter dat delictgedrag vaak werd voorafgegaan door (via de politie) gesignaleerd probleemgedrag. Dit feit was voor de Eindhovense politie en drie instellingen voor Jeugdhulpverlening in Eindhoven, te weten de Stichting voor Jeugd en Gezin (SJG), de Stichting Jeugdhulpverlening (SJHV) en het JAC, aanleiding om een nieuwe aanpak te ontwikkelen.

Dit resulteerde in het Jeugd-Preventie-Project (JPP) dat per 1 januari 1992 startte. Het project wordt uitgevoerd in het kader van criminaliteits-preventie en sociale vernieuwing. Het Ministerie van Binnenlandse zaken en de gemeente Eindhoven zorgen voor de subsidiëring ervan. Voorwaarde hierbij is dat bij gebleken succes het project moet worden voortgezet en gefinancierd vanuit reguliere middelen.

Bureau Van Dijk, Van Someren en Partners te Amsterdam heeft opdracht gekregen een evaluatie-onderzoek te verrichten naar het JPP. In maart 1994 is een tussenrapport verschenen waarin registratiegegevens zijn geanalyseerd en waarin de eerste bevindingen van een onderzoek onder cliënten worden weergegeven¹. In dit eindrapport wordt hierop voortgebouwd. Het zwaartepunt ligt bij het onderzoek naar de effecten van de interventies van het project op de jongeren.

Onderzoeksopzet

Bij dit evaluatie-onderzoek is gebruik gemaakt van bestaand schriftelijk materiaal. De coördinator van het project, de heer J. Hamacher, leverde een basistekst aan over de opzet en de voortgang van het project. Deze is, door ons bewerkt, in het tweede hoofdstuk van dit rapport opgenomen.

1 Zie: Eerste tussenrapportage Jeugd Preventie Project Eindhoven, Amsterdam, maart 1994. Van Dijk, Van Someren en Partners, M. Geldorp, C. van 't Hoff en N. Hilhorst.

Wij hebben een groot aantal personen geïnterviewd die direct of indirect met het project te maken hebben, namelijk:

- de projectmedewerkers, te weten de coördinator en drie van de zes maatschappelijk werkers;
- namens de politie de Themaverantwoordelijke Jeugdzorg, tevens één van de gedelegeerde opdrachtgevers;
- vertegenwoordigers van netwerkorganisaties waarmee het project samenwerkt.

De vertegenwoordigers van netwerkorganisaties zijn geselecteerd uit een door de coördinator van het JPP verstrekt overzicht van relevante organisaties waarmee het project samenwerkt.

We voerden interviews aan de hand van verschillende aandachtspuntenlijsten. Zo kwamen open gesprekken tot stand op basis van een aantal vantevoren vastgestelde items. De interviews met de projectmedewerkers en de politie zijn face-to-face afgenomen, die met de vertegenwoordigers van netwerkorganisaties telefonisch.

Daarnaast hebben we face-to-face interviews afgenomen van jongeren die door het JPP zijn geholpen. De selectie van deze jongeren vond plaats aan de hand van vantevoren opgestelde criteria. De interviews werden gehouden in een periode tussen drie en zes maanden nadat de hulpverlening aan de jongere was afgesloten. De interviews met de jongeren vonden plaats aan de hand van standaard-vragenlijsten. Ter voorbereiding ervan raadpleegden we de dossiers van de cliënten. Vervolgens hebben we bij relevante personen uit het netwerk van de jongere interviews afgenomen, waarbij is ingegaan op de situatie van de betreffende jongere. Wanneer in de dossiers ouders als netwerkpersonen zijn genoemd, zijn face-to-face interviews afgenomen, vaak aansluitend aan het interview met de jongere. Wanneer het vertegenwoordigers van instellingen betrof, zijn er telefonische interviews afgenomen. Ook deze interviews zijn gehouden aan de hand van standaard-vragenlijsten.

Het registratiesysteem van het JPP is een andere belangrijke onderzoeksbron. We hebben ervoor gekozen om in dit eindrapport een overzicht te geven van de gegevens van de totale cliëntengroep, vanaf het moment dat het systeem in zijn definitieve vorm in gebruik werd genomen. Bij de analyse van de registratie-gegevens maken we onderscheid tussen persoons- en aanmeldingsgegevens, het hulpverleningsaanbod, afsluitingsgegevens en resultaten. Bij het onderdeel resultaten presenteren we twee bronnen:

- een weergave van het functioneren van de cliënt op het moment van instroom en op het moment van afsluiten van de hulpverlening; aangezien de inschatting wordt gemaakt door de maatschappelijk werkers betreft dit een subjectief gegeven;
- een onderzoek naar de recidive binnen een jaar na uitstroom van de betreffende cliënt; dit onderzoek is onder de regie van DSP verricht door een vertegenwoordiger van de politie die is nagegaan of uitgestroomde cliënten in het BPS-systeem van de regiopolitie voorkomen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we kort in op de opzet, de voortgang en de werkwijze van het project. We sluiten af met een paragraaf over de interne samenwerking van het JPP en de samenwerking met andere organisaties.

In hoofdstuk 3 geven we de analyse van de registratiegegevens van het project. Hierbij gaan we ook in op de gegevens betreffende de recidive van de uitgestroomde cliënten.

In hoofdstuk 4 krijgt een aantal cliënten alsmede relevante personen uit hun netwerk het woord. We beschrijven eerst de jongeren die niet aan een interview mee

wilde werken (de non-respons groep). Na een weergave van de onderzoeksgroep gaan we in op de oordelen van de geïnterviewden over het hulpaanbod van het project en de effecten.

Hoofdstuk 5 bevat een weergave van de algemene meningen van vertegenwoordigers van netwerkorganisaties over het project. Naast de opzet van het project is de samenwerking tussen de eigen organisatie en het JPP, gezien vanuit deze netwerkorganisaties, een belangrijk onderdeel. Ook gaan we in op de algemene beoordeling door de geïnterviewden van de effecten van het project.

Tenslotte sluiten we in hoofdstuk 6 af met conclusies en aanbevelingen.

2 Projectbeschrijving

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de doelstelling en de projectopzet. Er is bij de voorbereiding en de uitvoering van het project veel aandacht besteed aan de randvoorwaarden, met het oog op het optimaliseren van de kansen op succes. De wijze waarop dit gebeurde wordt beschreven. Daarnaast komt - kort - de voortgang van het project aan de orde.

Vervolgens geven we een weergave van de werkwijze van het project. De verschillende fasen van het JPP-hulpverleningstraject geven we weer, alsmede de manier waarop de maatschappelijk werkers in de praktijk te werk gaan. Met het onderdeel samenwerking, een centraal begrip binnen het project, sluiten we dit hoofdstuk af. We gaan daarbij vooral in op de mening van de medewerkers over de interne samenwerking binnen het project en de externe samenwerking met organisaties uit het netwerk.

2.2 Doelstelling en projectopzet

Doelstelling en doelgroep

De doelstelling van het JPP is het vroegtijdig signaleren van probleemgedrag van jongeren en het daaropvolgend aanbieden van een preventief (vrijwillig) hulpaanbod. Dit vanuit het idee dat probleemgedrag vaak voorafgaat aan delictgedrag.

Men beoogt:

- het voorkomen van delictgedrag en tevens het (verder) afglijden van jongeren en het realiseren dat de jongere buiten het justitiële circuit blijft;
- dat de jongere en/of het gezin na korte intensieve hulp van maximaal drie maanden weer zelfstandig kan functioneren in de eigen (leef)omgeving dan wel tijdig en adequaat wordt doorverwezen naar de meest geëigende instelling voor (jeugd)hulpverlening.

Doelstelling van de interventies is dus niet zozeer alle hulpvragen op te lossen, maar veeleer de zelfredzaamheid van de jongere en het gezin te vergroten.

Wat betreft het voorkomen van het delictgedrag is een meetbare doelstelling geformuleerd. Van alle jongeren, die korte intensieve hulp hebben gekregen, mag maximaal eenderde binnen een jaar na afloop van het hulpverleningscontact, in aanraking komen met de politie vanwege strafbare feiten.

Aangrijpingspunt voor het JPP is het door een jongere vertoonde probleemgedrag. Dit kan gedrag zijn waarbij de omgeving overlast ondervindt, zoals spijbelen, ruzie zoeken, agressief reageren in min of meer normale situaties, kleine vernielingen plegen of vandalisme. Naast dit vaak duidelijk zichtbare probleemgedrag is er gedrag waar de omgeving misschien niet direct last van heeft, maar waarbij sprake kan zijn van achterliggende problematiek. Dit betreft bijvoorbeeld extreem teruggetrokken zijn, geen contact durven maken, vaak ergens alleen rondlopen, ouders die hun kinderen niet aankunnen, onderlinge problemen van de ouders die doorwerken op het kind of weglloopgedrag. Dergelijke vormen van probleemgedrag van een jongere kunnen leiden tot de aanmelding bij het project.

De doelgroep van het JPP betreft met name jongeren van 0 tot 18 jaar.

Projectopzet

De politie is één van de organisaties die probleemgedrag van bepaalde jongeren vaak vroegtijdig signaleert. Dit geldt vooral voor de in de beginfase van het project bestaande figuur van de wijkagent en de rechercheurs van de jeugd- en zeden-politie. De wijkagent was in het algemeen goed op de hoogte van de situatie van jongeren en hun gezinnen in het eigen werkgebied.

Alleen de politie kan jongeren aanmelden. Argumenten voor de keuze voor de politie als 'vindplaats' zijn:

- verwacht werd dat dit voldoende aanbod op zou leveren; met de mogelijkheid van aanmelding door andere organisaties bestaat het gevaar van overbelasting;
- voorkomen moest worden dat men zich vanaf het begin op een breed spectrum aan organisaties zou moeten richten met verschillende culturen;
- bovendien was bij de politie een bewustwordingsproces gaande waarbij men overstapte van een repressieve naar een pro-actieve en preventieve werkwijze. Verwacht werd dat het project hieraan voor jeugdigen een positieve impuls zou kunnen geven.

Met de realisering van de reorganisatie van de politie en daarmee de start van de regiopolitie Brabant Zuid-Oost per 1 april 1994, werd de functie wijkagent opgeheven. De signalering en aanmelding is door basispolitiefunctionarissen op de afdelingen overgenomen.

De samenwerking tussen politie en jeugdhulpverlening komt duidelijk tot uiting in de personele samenstelling van het team en de huisvesting.

Bij de start werd het JPP geleid door twee half-time coördinatoren: één vanuit de politie, namelijk de politie-coördinator van district Centrum (naast Noord en Zuid één van de districten waar het project begon) en één vanuit de jeugdhulpverlening. Vanaf 1994 heeft de gedelegeerde opdrachtgever van de politie deze functie namens de politie op zich genomen. In de praktijk heeft de coördinator die vanuit de jeugdhulpverlening aan het project was verbonden, het leeuwedeel van de coördinerende activiteiten uitgevoerd. Dit als gevolg van ziekte van de coördinatoren van de politie.

Daarnaast zijn er drie volledige formatieplaatsen maatschappelijk werk; deze worden vervuld door zes medewerkers met een half-time aanstelling. De maatschappelijk werkers zijn gedetacheerd vanuit de drie samenwerkende instellingen voor jeugdhulpverlening, namelijk:

- de Stichting voor Jeugd en Gezin (SJG);
- de Stichting Jeugdhulpverlening (SJHV)²;
- JAC³.

Naast de half-time aanstelling bij het project, hebben de maatschappelijk werkers tevens een half-time aanstelling bij één van bovengenoemde instellingen.

Aan het JPP zijn ook een werkbegeleider en een administratieve kracht verbonden.

De coördinatie en administratie van het project is gehuisvest op het hoofdbureau van politie te Eindhoven. Belangrijk argument voor de keuze voor deze lokatie was dat op die manier korte lijnen konden worden gecreëerd tussen de beide coördinatoren waardoor slagvaardig handelen mogelijk werd.

Aan het project is een begeleidingscommissie verbonden waarin deelgenomen

2 Per 1-1-1995 zijn de Stichting voor Jeugd en Gezin en de Stichting Jeugdhulpverlening samengegaan in de Stichting Jeugdzorg Noordbrabant.

3 Grip en JAC zijn in 1994 samengegaan in het Regionaal Centrum voor Jeugd en Jong Volwassenen (RCIJ). In dit rapport zullen we zoveel mogelijk deze naam aanhouden.

wordt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken, de Gemeente Eindhoven, SJG, SJHV, RCJJ, de politie, het Centrum Buitenlanders Oost-Brabant, het Algemeen Maatschappelijk Werk Eindhoven, het Buurtwerk Eindhoven, het Riagg, het CAD, het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming en bureau Halt (zie bijlage 1 voor de namen van de deelnemers). Deze begeleidingscommissie komt tweemaal per jaar bij elkaar en bespreekt de voortgang van het project. Ten behoeve van het onderzoek is tevens een onderzoekscommissie ingesteld, die de opzet en de resultaten van het onderzoek becommentarieert. Voor de deelnemers hieraan verwijzen we naar dezelfde bijlage.

Het JPP Eindhoven is onderdeel van een totaal hulpverleningstraject dat in Eindhoven bestaat. Ten behoeve van diverse categorieën jongeren die met de politie in aanraking (dreigen te) komen is een specifiek hulpaanbod voorhanden.

Het gaat om de volgende groepen:

- 1 jongeren met probleemgedrag,
- 2 first offenders,
- 3 jongeren die licht delictgedrag vertonen,
- 4 jongeren die zwaar of veelvuldig delictgedrag vertonen.

Voor deze categorieën bestaat een samenhangend aanbod. Als zij met de politie in aanraking komen, kan de politie andere instellingen inschakelen, namelijk:

- 1 het Jeugd-Preventie-Project;
- 2 de Haltwinkel;
- 3 de vrijwillige hulpverlening;
- 4 de Jeugdreclassering;
- 5 de Justitiële hulpverlening.

Het Jeugd-Preventie-Project is bestemd voor de groep jongeren met probleemgedrag. Door afstemming van deze voorzieningen, kan efficiënt worden gewerkt.

2.3 Voortgang van het project

De initiatief- en ontwikkelingsfase

Het JPP is na uitgebreide voorbereidingen gestart. Vantevoren is nagedacht over de projectorganisatie en de te volgen werkwijze. Vervolgens zijn de ontwikkelde ideeën uitgewerkt en in de praktijk gebracht. Aan deze zaken is veel aandacht besteed vanwege ervaringen met vergelijkbare projecten. Zonder een goed door-dachte opzet kan een project in de problemen komen⁴.

Begin 1991 is op basis van een startnotitie door de directeurs van de Eindhovense jeugdhulpverleningsinstellingen en de hoofdcommissaris van politie een projectteam geformeerd. Hier maakten vertegenwoordigers van de participerende instellingen deel van uit. Het team schreef een projectplan waarin de beoogde aanpak nader is uitgewerkt. Het projectplan bevat de doelstelling van het project, geplaatst binnen de beleidskaders van de betrokken organisaties. Daarnaast is ingegaan op de doelgroepen en de beoogde trajectmatige aanpak. De werkwijze komt erin aan de orde en de noodzakelijke randvoorwaarden. Tevens is aandacht geschonken aan de deskundigheidsbevordering voor politiefunctionarissen en een evaluatieplan.

⁴ Zie: Prejop: een preventieproject voor jongeren met politiecontacten in Amsterdam, L. Boendermaker en S.M. Schneider. Arnhem: Gouda Quint.

Alhoewel bij de aanpak een integrale werkwijze en samenwerking met de Eindhovense instellingen een belangrijk uitgangspunt was, werd in de initiatief- en ontwikkelingsfase bewust gekozen voor een niet te brede insteek. Het ontwikkelen met teveel participanten zou, zo was de inschatting, eerder een struikelblok dan een impuls vormen.

In september 1991 is een aanvraag ingediend bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Gemeente Eindhoven voor subsidiëring van het JPP. Vervolgens is, op basis van het gezamenlijk opgestelde projectplan, door de directeurs van de drie instellingen voor jeugdhulpverlening en de hoofdcommissaris van politie te Eindhoven een samenwerkingsovereenkomst gesloten.

De voorbereidingsfase

Er is gekozen voor de opzet van een autonome project-organisatie. Deze beschikt over alle bevoegdheden die noodzakelijk waren om activiteiten te ontwikkelen. Er zijn twee coördinatoren aangesteld die de beschikking hebben over het budget. Aangezien bij het project sprake is van vier autonoom opererende instanties zijn twee gedelegeerde opdrachtgevers benoemd (politie en de jeugdhulpverlening) die rechtstreeks communiceren met de projectcoördinatoren. Besloten is tot instelling van een structureel overleg tussen de project-coördinatoren en deze opdrachtgevers. Daarnaast is in deze fase de begeleidingscommissie geïnstalleerd.

Er zijn profielschetsen en taak- en functie-omschrijvingen ontwikkeld, die als leidraad werden gebruikt bij de aanname van personeel. Bij de maatschappelijk werkers zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- met het oog op de kwetsbaarheid van het werken met een beperkt aantal full-time medewerkers, werd gekozen voor de aanstelling van zes half-time medewerkers;
- medewerkers werden binnen de instellingen geworven en zijn zowel binnen het project als binnen die instelling werkzaam. Dit met het oog op de later beoogde implementatie en ter beperking van het gevaar dat het project een te geïsoleerde positie zou gaan innemen;
- de instellingen zouden elk twee maatschappelijk werkers detacheren.

Startfase

Op 1 maart zijn de maatschappelijk werkers aangesteld. In de maand maart volgden zij een inwerkprogramma met als onderdelen:

- kennismaking met de politie-collega's in het eigen werkgebied;
- kennismaking met medewerkers van collega-instellingen;
- leren kennen van de sociale kaart in het werkgebied;
- het volgen van de opleiding van een week samen met de wijkagenten;
- het zoeken van een geschikte accommodatie in het eigen werkgebied;
- het gezamenlijk voorbereiden van de start van het project per 1 april 1992.

De opleiding die de maatschappelijk werkers samen met de wijkagenten en Jeugd-en-Zeden-rechercheurs volgden was vooral gericht op het verrichten van taxaties bij jongeren. In samenwerking tussen het project en een opleidingsbureau (Knijff Nauta) is een opleidingstraject ontwikkeld waarin de vraag aan de orde kwam wat onder probleemgedrag van jongeren moet worden verstaan. Daarnaast is aandacht besteed aan ontwikkelingspsychologie, groepsprocessen en aan technieken voor gesprekken met jongeren en personen uit hun directe omgeving. Door middel van rollenspelen werd een actieve deelname van de cursisten bereikt.

Omdat tijdens de opleiding bleek dat voor een aantal politiefunctionarissen het project en het aanbod ervan onduidelijk was, is een draaiboek ontwikkeld. In dit draaiboek zijn onder meer de werkzaamheden van de politie en jeugdhulpverlening

opgenomen. In het draaiboek zijn de procedures voor de instroom van jongeren bij het project vastgelegd. Hierbij wordt apart ingegaan op de onderdelen signalering en taxatie en de onderdelen aanmelding en overdracht. Daarnaast wordt een beschrijving van de procedures van de hulpverlening gegeven en van de registratie. Het draaiboek is in april 1992 per district afzonderlijk gepresenteerd.

Daarnaast volgden de maatschappelijk werkers gezamenlijk een opleiding gericht op de inhoudelijke hulpverlening. Doel van deze opleiding was het leren van specifieke aspecten die in de aanpak worden gehanteerd, zoals taakgericht case-work en integrale benadering. Ook beoogde men het komen tot een gemeenschappelijk toegepaste werkwijze en teambuilding.

Voor de sturing van het project en het onderzoek werd gezocht naar een registratiesysteem. Aanvankelijk is overwogen voor wat betreft de cliëntenregistratie aan te haken bij het model van de Stichting voor Jeugd en Gezin. Al snel bleek echter dat dit model te weinig aansloot op de specifieke werkwijze. Daarom is in de loop van 1992 het JHVIS/Gausis-registratiesysteem aangeschaft. Het integraal werken en de netwerken die ten behoeve van de cliënt worden ontwikkeld kunnen via dit model in beeld worden gebracht. Het registratiemodel kreeg pas per 1 februari 1993 zijn definitieve vorm. Een werkbegeleidingssysteem is er onderdeel van. Aan het eind van het project zijn enkele vereenvoudigingen in het systeem aangebracht.

In maart 1992 is het JPP aan de Eindhovense instellingen en politieke vertegenwoordigers gepresenteerd onder de titel 'Jeugd-Preventie in Eindhoven'. Dit vormde tegelijkertijd de officiële start van het project.

Uitvoeringsfase

De maatschappelijk werkers hebben binnen de drie districten eigen centraal gelegen lokaties gevonden van waaruit zij kunnen opereren. Zij geven aan dat zij gastvrij op de districten ontvangen zijn. De wijkagenten en jeugd-en-zedenrechercheurs blijken goede intermediairen te zijn bij de kennismaking in de wijk met scholen en collega-instellingen. De regelmatige briefings tussen de politie en het JPP worden zeer zinvol geacht.

Met een aantal instellingen worden in deze fase werkafspraken gemaakt. Met het Buurtwerk Eindhoven, het AMW, de Riagg-jeugd, het CAD en de Raad voor de Kinderbescherming zijn afspraken gemaakt over de samenwerking en over een snelle consultatie over en weer.

Na een rustige start komt de instroom van jongeren medio 1992 goed van de grond. In het algemeen verloopt de aanmelding van jongeren redelijk. In het district centrum blijven de aanmeldingen iets achter; dit wordt veroorzaakt door ziekte bij project en politie. In oktober 1992 vindt een eerste evaluatie plaats samen met de politie⁵. Belangrijke bevindingen zijn:

- het valt voor de politie niet mee om jongeren en ouders uit achterstandswijken te motiveren voor hulp van het JPP;
- de politiefunctionarissen voelen zich voldoende deskundig voor het verrichten van taxaties;
- het ontwikkelde taxatieformulier voldoet goed;
- men wil ook jongeren met delictgedrag in het JPP plaatsen omdat de reguliere instellingen vaak niet slagvaardig genoeg werken. De doelstellingen verhinderen echter de instroom van jongeren met delictgedrag.

5 Zie: 1e Voortgangsrapportage Jeugd-Preventie-Project, november 1992.

De in de voorbereidingsfase gepresenteerde methodiek van werken wordt toegepast. Daarnaast worden werkafspraken uitgevoerd over aard en vormgeving van het teamoverleg, (groeps)praktijkbegeleiding en het ontwikkelde rapportage-model. Op het terrein van de hulpverlening zijn de eerste belangrijke bevindingen dat het aantal aanmeldingen van jongeren met een meervoudige problematiek groter is dan verwacht. Op basis hiervan wordt de vooraf geschatte gemiddelde hulpverleningsduur verlengd van één maand tot drie maanden. Het verwachte instroomcijfer wordt bijgesteld van 300 naar 168 jongeren per jaar. Met het bureau Jeugd-reclasering wordt een model ontwikkeld waarmee doorstroming van de politie naar de jeugdreclassering sneller zou kunnen plaatsvinden.

Naar aanleiding van de bevindingen uit de Eerste Voortgangsrapportage schrijft de projectcoördinator (tegen de achtergrond van de nota 'Normharmonisatie' van WVC) de notitie 'caseload-belasting'. Deze leidde na overleg met de directeurs van de jeugdhulpverleningsinstellingen tot de volgende beslissingen:

- de case-load per half-time maatschappelijk werker wordt vastgesteld op 7 jongeren (was 9);
- de diversiteit in hulpaanbod (regelcontact/begeleide doorverwijzing en kortdurende hulpverlening) dient te worden gehandhaafd.

In deze fase komt overleg op gang met de korpsleiding van de politie over de consequenties van de beoogde reorganisatie bij de politie voor het JPP. Ook wordt een eerste aanvang gemaakt met de opzet van een implementatieplan.

Bij de politie was inmiddels een reorganisatieproces gaande in verband met de vorming van de regiopolitie, dat op 1 januari 1994 zijn beslag kreeg. In juni 1993 zijn in de stad Eindhoven zeven politie-afdelingen in voorbereiding gegaan. Dit had voor het project grote gevolgen. Bestaande contactpersonen werden overgeplaatst en de wijkagent verdween. Nieuwe contacten moesten worden opgebouwd en het project moet zich gaan richten op de basispolitiefunctionarissen. Jeugdzorg was door het regiokorps van de politie inmiddels verheven tot speerpunt van beleid. In de nieuwe situatie werden op elke afdeling functionarissen vrijgesteld voor het aandachtsgebied jeugd.

Door het JPP is op deze nieuwe situatie ingespeeld⁶. In juni 1993 is in samenwerking met de Stichting voor Regionale Samenwerking Jeugdhulpverlening Zuid-Oost Brabant een studieochtend georganiseerd waarop de nieuwe afdelingschefs in Zuid-Oost Brabant een presentatie kregen van jeugdwelzijnszorg in de Regio. Doel hiervan was een aanzet te geven de verworven kwaliteiten van de Jeugdzorg te integreren in de politietaken. Daarnaast werd een eerste start gemaakt met de samenwerking na de reorganisatie.

Bovendien werd het JPP gepresenteerd aan de zeven Eindhovense afdelingschefs. Hierbij is door de projectcoördinatie een 'overlevingsplan' aangeboden, waarbij de partijen zich verplichten tot een aantal werkafspraken. De afdelingschefs verklaarden zich bereid mee te werken aan de voorstellen. Naast de werkafspraken voor de korte termijn, zijn afspraken gemaakt met het oog op de implementatie van het JPP binnen de nieuwe politieorganisatie.

Per afdeling zijn de volgende initiatieven genomen:

- het ontwikkelen van een voorlichtingsprogramma rondom het thema Jeugdzorg;
- het peilen van de behoefte onder politiefunctionarissen aan een opleidingsprogramma;

6 Zie: 2e voortgangsrapportage Jeugd-Preventieproject, juni 1993.

- het ontwikkelen van een draaiboek Jeugdzorg per afdeling;
- het ontwikkelen van een plan van (gefaseerde) uitvoering.

In november 1993 is een gezamenlijke studiedag belegd met de 'aandachtsfunctionarissen Jeugd' vanuit de zeven afdelingen van de politie en de maatschappelijk werkers van het project. Dit resulteerde in een notitie aan de afdelingschefs over de inhoudelijke en organisatorische samenwerking.

Vanwege de behoefte daaraan is voor 16 politiefunctionarissen in de maanden april en mei 1994 een extra opleiding georganiseerd. Hieraan is ook deelgenomen door twee maatschappelijk werkers van het project, die later waren ingestroomd.

Na verloop van enige tijd slaagde het JPP erin om ook met de gereorganiseerde politie tot samenwerking te komen. Jongeren werden aangemeld en de contacten tussen de maatschappelijk werkers en politiefunctionarissen kwamen op gang. In een enkele afdeling, bijvoorbeeld Woensel Zuid, verliep de instroom aanvankelijk minder goed. Hier waren weinig politiefunctionarissen werkzaam die de eerste gezamenlijke opleiding hadden gevolgd en die de werkwijze van het JPP kenden. Later is een extra opleiding georganiseerd.

Op verzoek van de werkers en politiefunctionarissen is er een drie-daags opleidingstraject verzorgd voor het werken met allochtone gezinnen. Naast interculturele communicatie was er aandacht voor de toepassing van de opgedane kennis in de praktijk.

In de tweede voortgangsrapportage werd geconstateerd dat vooral jongeren met een meervoudige problematiek instroomden. In deze periode blijkt dat die trend zich heeft voortgezet⁷. De inspanningen om extra 'lichtere zaken' in te laten stromen leverden weinig resultaat op. De populatie jongeren die instroomt bestaat op grond van de ervaringen en inschattingen van de politie en hulpverlening globaal uit twee groepen, namelijk:

- jongeren en/of ouders die nog nooit met de hulpverlening in aanraking zijn geweest en bij wie hoge drempels bestaan tegen professionele hulpverlening;
- jongeren en/of ouders die al ervaringen hebben met de hulpverlening en daar om verschillende redenen vaak teleurgesteld zijn afgehaakt.

De maatschappelijk werkers proberen tot een betere verbinding met de collega's bij instellingen voor (jeugd)hulpverlening te komen. De meer formele benadering van de instellingen die aanvankelijk was gekozen werkte niet goed en is verruild voor een meer persoonsgericht benadering. Geïnteresseerde collega's worden uitgenodigd briefings met de politie bij te wonen.

In de praktijk bleek dat de maatschappelijk werkers niet of nauwelijks gebruik maken van de eigen lokatie in het werkgebied. Zij werken vooral bij de jongeren thuis of op de netwerkinstellingen waarmee zij samenwerken. Op grond daarvan worden de aparte lokaties per afdeling opgeheven; de centrale lokatie voor coördinatie op het politiebureau blijft gehandhaafd en er is een centraal bureau waar kantoor-gesprekken eventueel gehouden kunnen worden.

Er wordt tevens een algemene folder voor het Jeugd-Preventie-Project gemaakt zodat snel voor een ieder duidelijk is wat de mogelijkheden ervan zijn.

7 Zie 3e voortgangsrapportage Jeugd-Preventie-Project, maart 1994.

In januari 1994 vindt overleg plaats tussen de directeurs van de Eindhovense jeugdhulpverleningsinstellingen, de beoogd regiocommissaris van politie en de wethouder Maatschappelijke en Culturele Zaken van de gemeente Eindhoven over structurele voortzetting van het project.

2.4 De werkwijze van het project

Gefaseerde aanpak

Het hulpaanbod van het JPP is kort en intensief van aard. Men streeft naar een maximale duur van drie maanden, al zijn daarop uitzonderingen mogelijk. De gefaseerde opbouw van het hulpverleningstraject is als volgt.

Fase 1: Signalering, taxatie en overdracht

In de eerste fase van het traject speelt de politie een belangrijke rol. De politie immers is de organisatie die vroegtijdig het probleemgedrag van jongeren signaleert en jongeren aan kan melden. De signalering gebeurt door basis-politiefunctionarissen. Basispolitiefunctionarissen die Jeugd als aandachtsgebied hebben, zorgen voor de taxaties. Dezen hebben in het algemeen goede contacten met netwerken in de Eindhovense buurten. Zij hebben de JPP-opleiding gevolgd. Andere organisaties kunnen de politie attenderen op jongeren met problemen; de politie kan dergelijke signalen oppikken en tot aanmelding overgaan.

Bij geconstateerd probleemgedrag leggen deze functionarissen contact met de jongere en diens gezin. In deze taxatiefase verzamelt men informatie op een aantal relevante leef- en aandachtsgebieden, om een goede inschatting van de situatie te kunnen maken. De resultaten van de taxatie worden op een taxatieformulier vermeld. Op dit formulier is de situatie op bepaalde leef- en aandachtsgebieden terug te vinden, alsmede de globale hulpvraag, bijzonderheden met betrekking tot de aangetroffen situatie (bijvoorbeeld vertrouwenspersonen, contacten met scholen) en de overdracht.

De overdracht van de zaak door de basispolitiefunctionarissen naar het JPP vindt plaats tijdens driemaal per week op het politiebureau gehouden briefings van politie en projectmedewerkers.

Het JPP werkt niet met wachtlijsten. Ten behoeve van jongeren die om capaciteitsbeperkende of andere redenen niet kunnen instromen hebben de maatschappelijk werkers van het project een adviserende rol naar de politiefunctionaris.

Fase 2: Hulpverlening

In de tweede fase komt de maatschappelijk werker van het JPP zelf nadrukkelijk in beeld. Binnen één dag na de overdracht legt de maatschappelijk werker contact met de jongere en/of het gezin.

De maatschappelijk werker inventariseert met de jongere en/of diens ouders wat er aan de hand is. Als er al andere organisaties betrokken zijn vindt daarmee overleg plaats. Hieruit kan volgen dat de zaak wordt terugverwezen naar de betreffende instelling, dan wel dat het JPP met die instelling gaat samenwerken in de hulpverlening. Indien het JPP besluit tot aanname van de jongere als cliënt gaat men de draaglast en draagkracht van jongere en/of het gezin gezamenlijk na. Men maakt vervolgens gezamenlijk afspraken over taken en te ondernemen activiteiten.

Tijdens het hulpverleningsproces vindt gedurende de regelmatige briefings op het politiebureau terugkoppeling plaats van project naar politie. Bij het beëindigen van de hulpverlening stelt het JPP de politiefunctionaris maar ook de deelnemers aan het inmiddels opgebouwde netwerk daarvan op de hoogte.

Fase 3: Afsluiting van de hulpverlening

Na 10 weken stelt het team vast of de hulpverlening op termijn kan worden afgesloten. Indien continuering van de hulp noodzakelijk is, kan het project gebruik maken van de beschikbaar gestelde capaciteit van de deelnemende jeugdhulpverleningsinstellingen. De SJH, SJG en het RCJJ reserveerden gezamenlijk één formatieplaats (goed voor ongeveer 90 jongeren) voor begeleide doorverwijzing van JPP-cliënten en jongeren die delicten plegen.

De werkwijze in de praktijk

Aan de hand van interviews met drie van de zes aan het project verbonden maatschappelijk werkers en de coördinator, gaan we in op de dagelijkse werkwijze. De problematiek van de jongeren die bij het JPP terecht komen is zeer divers. Hoewel de jongeren hun problemen op verschillende manieren uiten, zeggen de geïnterviewde maatschappelijk werkers regelmatig dezelfde achtergrondverschijnselen tegen te komen. Veel kinderen groeien op in een weinig gestructureerde omgeving. Thuis hebben ze vaak weinig mogelijkheden, terwijl ze zich buitenshuis niet vrij kunnen bewegen door de beperkingen die de ouders hen opleggen. Problemen met ouders over vrienden, roken en zakgeld komen dan ook veel voor. De maatschappelijk werkers signaleren desgevraagd specifieke problemen bij allochtone jongeren. Zij hebben vaak conflicten met de leerkrachten op school. Eén van de medewerkers denkt dat dit komt doordat de jongere zich vaak niet begrepen voelt. Volgens deze medewerker zouden de leraren vaak weinig oog voor de (culturele) achtergrond van de jongeren hebben. Ook vanuit thuis krijgen allochtone jongeren vaak onvoldoende ondersteuning bij hun schoolse activiteiten. Dikwijls wonen ze met een groot gezin op een kleine ruimte, waardoor deze geen mogelijkheid hebben zich terug te trekken bijvoorbeeld om huiswerk te maken. Buiten de taalproblemen, hebben de ouders vaak al hun energie nodig om de meest primaire levensproblemen als huisvesting en inkomen op te lossen, constateert een maatschappelijk werker.

Volgens de project medewerkers heeft ongeveer de helft van de cliënten in het verleden ooit te maken gehad met reguliere instellingen en is daar, om wat voor reden dan ook, afgehaakt.

De geïnterviewde maatschappelijk werkers geven aan dat zij het hulpverlenings-traject voor alle jongeren in principe op dezelfde wijze in gang zetten. In hoeverre vervolgens een bepaalde systematiek wordt gebruikt is afhankelijk van de specifieke problematiek van de cliënt.

Na de aanmelding bij het JPP door de politie neemt de maatschappelijk werker direct contact op met de jongere en diens ouders. Dit is een onderdeel van de zogenaamde 'er-op-af'-aanpak. Vervolgens brengt deze het netwerk van de jongere in kaart: van school en sportclub tot familie en vrienden. De gebieden gezin, school en vrije tijdsbesteding krijgen prioriteit. Zonodig benadert men bepaalde instellingen en ook de in de taxatiefase door de politie verzamelde informatie wordt meegenomen. Op deze manier krijgt men een beeld van de leefgebieden waar zich problemen voordoen.

Daarna volgt een serie gesprekken met de jongere en meestal diens ouders, met het doel de problematiek te achterhalen. Bij jonge cliënten ziet men soms af van te veel praten en richten de maatschappelijk werkers zich eerder op concrete activiteiten. De meeste afspraken vinden bij de jongere thuis plaats. Als de thuissituatie dit niet toelaat, kiest men in onderling overleg voor een andere lokatie, bijvoorbeeld het buurthuis, de McDonalds en soms ook wel het politiebureau.

Nadat de problematiek zo goed mogelijk in kaart is gebracht, maakt de maatschappelijk werker een hulpverleningsplan. Dit wordt besproken in de werkbegeleiding. Met de jongere en diens ouders maakt men afspraken over de aanpak en het tijds-

pad van de hulpverlening. De hulpverleners zijn zeer tevreden over deze werkwijze, omdat het voor de cliënten duidelijk en inzichtelijk is wat er van henzelf én wat er van de hulpverlening verwacht kan worden.

Een belangrijk uitgangspunt bij de aanpak van het project is het taakgericht casework. Dit is een vraaggerichte aanpak, gericht op de zelfredzaamheid. Deze aanpak gaat uit van het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid en het zelfoplossend vermogen van de cliënt. De aanpak is gestructureerd: er is een probleem, daar vloeien voor cliënt, diens omgeving en de hulpverlener taken voort. Om deze taken te kunnen vervullen worden activiteiten ondernomen. Hierbij streeft men naar een verkleining van de draaglast en een vergroting van de draagkracht van de jongere en zijn omgeving.

Een tweede uitgangspunt van het JPP is de integrale aanpak op de verschillende leefgebieden.

De maatschappelijk werkers gaan flexibel en creatief om met deze basisgedachten. De projectmedewerkers vinden het zeer nuttig dat er een actieve rol van de cliënt verwacht wordt. De JPP-medewerker schrijft geen recept voor.

Als onderdeel van het taakgerichte casework maakt men duidelijke afspraken over de aanpak van de problemen. Men probeert de jongere van de eigen ervaringen te laten leren en stimuleert zoveel mogelijk dat jongeren en ouders zelf met oplossen komen. Maar men durft deze methoden ook los te laten op het moment dat dit nodig is. Een maatschappelijk werker merkt op dat je bijvoorbeeld van een meisje dat net van huis is weggelopen omdat zij wordt geslagen, niet moet verwachten zelfoplossend bezig te zijn. Met andere woorden: er moeten bepaalde randvoorwaarden voor de hulpverlening aanwezig zijn.

Een voorbeeld van de flexibele werkwijze van de JPP-medewerkers is de benadering van allochtone cliënten. Men past daarbij in het algemeen het taak-gerichte casework op een iets andere manier toe. Zo geven zij in sommige gevallen meer directe of duidelijke taken. Begrip tonen voor de culturele achtergrond van deze groepen is een eerste voorwaarde om met deze doelgroep te kunnen werken, vinden de medewerkers.

2.5 Samenwerking

Het JPP is een produkt van samenwerking, namelijk:

- binnen het team werken maatschappelijk werkers van verschillende organisaties samen;
- het team werkt nadrukkelijk samen met de politie, vooral in de fase van aanmelding;
- men werkt gedurende de hulpverlening samen met een groot aantal organisaties en er vinden verwijzingen plaats.

We bespreken de visie van de projectmedewerkers op deze samenwerkingsvormen.

De interne samenwerking en organisatie

Naar de mening van de geïnterviewde projectmedewerkers vormt het JPP een hecht team. De maatschappelijk werkers passen een vergelijkbare werkwijze toe; in principe gaat iedereen op ongeveer dezelfde wijze te werk. Volgens de maatschappelijk werkers ligt dit aan het feit dat de teamleden dezelfde mentaliteit hebben. Ook het regelmatige contact met de coördinator draagt bij aan de eenheid, is hun mening.

Over de coördinatie van het JPP zijn de maatschappelijk werkers tevreden. De coördinator delegeert goed en geeft de medewerkers tevens de ruimte om eigen verantwoordelijkheid te nemen. Ook de inhoudelijke bijdrage op het terrein van de

(preventieve) hulpverlening van de coördinator stelt men op prijs. Een maatschappelijk werker geeft aan te betreuren dat de tweewekelijkse praktijkbegeleiding door de coördinator soms moet wijken voor zaken als extern overleg of publiciteit.

Het feit dat de organisatie van het JPP is toegesneden op die van de politie heeft volgens de maatschappelijk werkers ook een nadeel. Na de reorganisatie van de politie is iedere maatschappelijk werker gebonden aan een diens eigen politie-afdeling c.q. wijk. Bij afwezigheid bijvoorbeeld in verband met ziekte, kan dit problemen opleveren. Er wordt overigens dan wel voor gezorgd, dat urgente zaken worden overgenomen door één van de andere maatschappelijk werkers. Eén van de geïnterviewden geeft aan behoefte te hebben aan regelmatig contact met collega's om ervaringen te kunnen uitwisselen. Een andere JPP-medewerker waarschuwt echter juist voor te veel vergaderingen. Volgens haar kosten indirecte activiteiten zoals vergaderen, geven van presentaties en deelname aan uitwisselingsprogramma's veel tijd.

Samenwerking met de politie

In de beginfase waren de wijkagenten en de rechercheurs van de afdeling Jeugd en Zeden de belangrijkste aanspreekpunten voor het project. Na de politiereorganisatie is deze functie overgenomen door aandachtsfunctionarissen die op elke afdeling al dan niet gedeeltelijk zijn vrijgesteld voor jeugdzaken.

Hierdoor moest het netwerk met de politie opnieuw opgebouwd worden. De geïnterviewden geven aan dat het meer moeite kost om aandacht op te eisen voor het JPP. Men kan soms minder beschikken over vaste aanspreekpunten. Eén van hen geeft aan:

"Het kan zo zijn dat je een bepaalde zaak de ene week met de ene en de volgende week met een andere functionaris moet bespreken. Dat leidt tot verwarring en dat stoort".

De projectmedewerkers werken vooral samen met de functionarissen die voor de reorganisatie de JPP-opleiding hebben gevolgd (dat zijn met name voormalige wijkagenten en jeugdzedenrechercheurs). De aanmeldingen zijn mede afhankelijk van het aantal 'oude rotten' dat op de betreffende afdeling werkzaam is. Dit heeft onder andere tot gevolg dat sommige afdelingen meer zaken aanmelden dan andere. Het is voorgekomen dat een maatschappelijk werker geen nieuwe cliënten erbij kon hebben en zich gedwongen zag door te verwijzen naar andere instellingen. Dit terwijl andere medewerkers van het project nog wel ruimte hadden. Over de taxatie door de politie zijn de maatschappelijk werkers over het algemeen tevreden. Dit geldt vooral voor de analyses van de politiefunctionarissen die al langer met het terrein van de jeugdzorg bekend zijn.

De externe samenwerking

In het kader van de integrale benadering, werken de medewerkers van het JPP bij de individuele hulpverlening vrijwel altijd samen met de school van de jongere. Deze samenwerking verloopt goed volgens de geïnterviewden. Eén medewerker vertelt sinds kort niet alleen zelf contact op te nemen met een school, maar ook door de school benaderd te worden.

Bij andere instellingen waarmee samenwerking plaats vindt, ligt het initiatief ook vaak bij de JPP-er. De mate en de kwaliteit van de samenwerking verschilt volgens de geïnterviewde projectmedewerkers per instelling en per persoon. In het algemeen is men hierover wel tevreden.

Op het terrein van doorverwijzingen naar instellingen zijn de ervaringen wisselend. Doorverwijzingen naar het RCJJ en het Boddaert-centrum verlopen goed. Die naar de Stichting Jeugdzorg (een instelling voor gezinsvoogdij) en de Raad voor de Kinderbescherming verlopen minder soepel. De kritiek van de projectmedewerkers is onder andere dat deze instellingen bureaucratisch en weinig slagvaardig werken. De Stichting Jeugdzorg wenst uitgebreide verslagen en doet de intake-procedure nog eens over. Op die manier kan er veel tijd verlopen tussen de hulpverlening vanuit het JPP en die van deze Stichting. Een langer hulpverleningstraject bij het JPP is dan het gevolg. Bovendien komen jongeren die bij deze stichting worden aangemeld, vaak op de wachtlijst te staan. Dit ondanks de afspraken over de reservering van plaatsen voor cliënten van het JPP. De Stichting zou problemen hebben met de doorverwijzing van vrijwillige zaken, aangezien men gewend is vooral met maatregelzaken (dus verplichte hulpverlening) te werken.

Ook de Raad voor de Kinderbescherming handelt traag volgens de project-medewerkers. De geïnterviewden geven aan dat het maanden kan duren voordat de Raad actie onderneemt na een doorverwijzing. Sommige JPP-medewerkers besluiten in zo'n geval de cliënt aan te houden.

Eén medewerker schetste de gang van zaken rond een meisje dat was doorverwezen naar een gezinsvoogd. Na vier maanden was er nog niets gebeurd aan deze zaak. Inmiddels leidt het meisje een zwervend bestaan en is zij uit het zicht van de hulpverlening verdwenen. Een uitgangspunt van het JPP, namelijk 'het ijzer smeden als het heet is', dreigt hier verloren te gaan.

3 Registratiegegevens van de cliënten

3.1 Inleiding

Per februari 1993 heeft het JPP een registratiesysteem in gebruik genomen dat uitgebreide mogelijkheden levert tot vastlegging van informatie. Men registreert persoons- en aanmeldingsgegevens, hulpverleningscontacten, de situatie van jongeren op de verschillende leefgebieden, de fase van hulpverlening en afsluitgegevens. Zoals in de Tussenrapportage werd vastgesteld heeft dit systeem ook enkele nadelen; het is vrij ingewikkeld en de registratie kost relatief veel tijd.

Aan de hand van de gegevens uit het registratiesysteem wordt in dit hoofdstuk het cliëntenbestand van het JPP beschreven. De gegevens hebben betrekking op de periode van 1 februari 1993 tot 1 september 1994. Op de eerstgenoemde datum werden de definitieve registratieformulieren in gebruik genomen. Er is voor gekozen om het eind van het onderzoek op september 1994 te leggen. Jongeren die voor deze datum zijn ingestroomd, worden in het onderzoek meegenomen. Dit omdat per ingang van die datum alle gegevens van jongeren waren bijgewerkt en de registratie vrijwel compleet was⁸. Het totaal aantal cliënten over 1994 is wel bekend (zie persoonsgegevens).

Een kanttekening is op zijn plaats: de totale aantallen in de hierna gepresenteerde tabellen verschillen soms van elkaar, omdat niet altijd alle informatie van een cliënt wordt vastgelegd in het systeem.

3.2 Persoonsgegevens

Aantal cliënten

Bij aanvang van het experiment verwachtte men 300 jongeren per jaar te kunnen helpen. Dit aantal is bijgesteld tot 168 jongeren per jaar, omdat bleek dat veel jongeren werden aangemeld met een meervoudige problematiek. In plaats van de oorspronkelijk geplande hulpverleningsduur van één maand, bleek voor deze jongeren uitgegaan te moeten worden voor een gemiddelde hulpverleningsduur van drie maanden.

In 1993 en 1994 samen, stroomden 242 cliënten in. Per jaar zijn dat er ongeveer 120: namelijk 113 in 1993 en 129 in 1994⁹.

Als we de instroom per maand in kaart brengen, blijkt dat deze varieert van één tot twintig aanmeldingen per maand, met een gemiddelde van tien. De maanden december-januari en juli blijken relatief rustig wat betreft het aantal aanmeldingen. In de bovengenoemde registratieperiode zijn 195 jongeren aangemeld bij het project, waarvan er 8 na aanmelding weer zijn afgevallen. In het registratiesysteem zijn dus gegevens van 187 jongeren opgenomen.

8 De verklaring voor het feit dat de registratie enige tijd achterloopt, ligt in de wijze waarop met de registratieformulieren wordt omgegaan. De werkers houden het formulier van een cliënt onder zich totdat de case wordt afgesloten. De formulieren worden meestal aan de projectsecretaresse overgedragen tijdens het maandelijkse teamoverleg, maar soms ook tijdens de tweewekelijkse werkbegeleiding of als de betreffende werker toevallig in de buurt is. Binnen een week na ontvangst zijn de gegevens van de formulieren gewoonlijk in het geautomatiseerde registratiesysteem ingevoerd.

9 In de periode dat het registratiesysteem in definitieve vorm nog niet functioneerde (van 1 januari 1992 tot 1 februari 1993) stroomden 88 jongeren in: 84 in 1992 en 4 in 1993 (Zie: Voortgangsrapportage Jeugd-Preventie-Project Eindhoven, juni 1993).

Leeftijdsopbouw

De gemiddelde leeftijd van de cliënten ligt op 12,6 jaar. In tabel 1 wordt de leeftijdsopbouw van het cliëntenbestand gepresenteerd.

Tabel 1: Leeftijdsopbouw

Leeftijdscategorie	Abs.	%
0-5 jaar	13	7
5-10 jaar	22	12
10-11 jaar	15	8
11-12 jaar	15	8
12-13 jaar	13	7
13-14 jaar	15	8
14-15 jaar	36	19
15-16 jaar	24	13
16-17 jaar	20	11
17-18 jaar	9	5
18 jaar en ouder	5	3
Totaal	187	100

Het JPP richt zich op jongeren van 0 tot 18 jaar. Het leeuwedeel (81 %) van de cliënten blijkt in de praktijk ouder dan tien jaar te zijn. Opvallend ruim vertegenwoordigd is de leeftijdscategorie 14 tot 17 jaar, waarbij de nadruk op de 14- en 15-jarigen ligt.

Er is een aantal cliënten in de zuigelingenleeftijd door het project geholpen. De verklaring hiervoor is dat ouders soms het hele gezin aanmelden als ze niet weten wat ze met (één van) de kinderen aanmoeten of als er bij een echtscheiding onderhandeld wordt over een bezoeksregeling.

Ook zijn enkele jongeren van 18 jaar of ouder ingestroomd.

In de loop van het project is de leeftijd van de cliënten gedaald. Steeds vaker worden jongeren van 12 jaar of jonger aangemeld.

Sekse

De jongens blijken in de meerderheid: 58 % van de cliënten is van het mannelijk geslacht, 42 % van het vrouwelijk geslacht.

Culturele achtergrond

Het JPP staat open voor alle jongeren. In tabel 2 staat de culturele achtergrond beschreven van de cliënten. Van een niet-Nederlandse culturele achtergrond is sprake als een jongere of één van diens ouders in het buitenland is geboren. Het is overigens ongelukkig dat er in het registratiesysteem geen onderscheid bestaat tussen cliënten met een Surinaamse en cliënten met een Antilliaanse achtergrond. Hierdoor lijkt deze categorie ruimer vertegenwoordigd dan ze eigenlijk is. De cliënten van het JPP hebben in tweederde van de gevallen (68 %) een Nederlandse culturele achtergrond (zie tabel 2).

Tabel 2: Culturele achtergrond

Culturele achtergrond	Abs.	%
Nederlands	127	68
Surinaams/Antilliaans	16	9
Marokkaans	14	7
Turks	11	6
Anders	13	7
Onbekend	6	3
Totaal	187	100

Per 1 januari 1994 heeft in de leeftijd van 0 tot en met 14 jaar 90% van de bevolking van Eindhoven de Nederlandse nationaliteit; 5.2% heeft de Turkse en 2.2% de Marokkaanse; het aantal Surinamers is zeer klein en Antillianen worden niet apart vermeld¹⁰.

In het cliëntenbestand is een lichte oververtegenwoordiging zichtbaar van allochtone jongeren. Aangezien het project op etniciteit registreert en de gemeente op nationaliteit, vindt hier een zekere vertekening plaats. De werkelijke mate van oververtegenwoordiging is geringer. De Turkse groep cliënten is ongeveer gelijk aan het aantal jongeren met de Turkse nationaliteit. Het aantal Marokkaanse jongeren is drie maal zo groot dan op grond van de bevolkingscijfers verwacht zou mogen worden.

Schoolsituatie

Op het moment van aanmelding blijkt volgens de registratie 89% van de cliënten naar school te gaan. Van 8% is bekend dat ze niet naar school gaan en van 3% is het onbekend.

De meeste cliënten van wie het schooltype bekend is, volgen voortgezet onderwijs (49%). Dit is logisch gezien de leeftijdsopbouw van het cliëntenbestand. Opvallend daarbinnen is het hoge percentage jongeren dat het MAVO/HAVO/VWO bezoekt (21%)¹¹. Dit percentage is iets lager dan dat van de ITO/IHNO/LBO-leerlingen (24%), terwijl deze laatste in vergelijkbare projecten vaak een grotere plek innemen.

Eenderde van de cliënten bezoekt een vorm van basisonderwijs (regulier of speciaal). Ook dit gegeven komt overeen met de leeftijdsopbouw van het cliëntenbestand. De groep die speciaal basisonderwijs volgt, is relatief groot (11%).

Verblijfplaats

Het merendeel van de cliënten (87%) bevindt zich in een gezinssituatie. Zes procent van de cliënten woont bij familie of kennissen, drie procent verblijft in een residentiële voorziening (meestal crisisopvang) of pleegzorgplaats. Eveneens twee

10 Zie: Jaarboek 1993, gemeente Eindhoven, hoofdafdeling Onderzoek en Statistiek. Hierin worden de leeftijdscategorieën 0-14 en 15-29 onderscheiden.

11 Het is ongelukkig dat in het registratiesysteem het 'reguliere' LBO en de 'speciale' vormen ITO en IHNO in één categorie worden ondergebracht. Hetzelfde geldt voor de categorie MAVO/HAVO/VWO. Deze categorie lijkt nu ten onrechte groot, omdat er minstens twee verschillende onderwijsniveaus in worden omvat.

procent leidt op het moment van aanmelding een zwervend bestaan.

Gezagskader

Bij negen op de tien (87%) cliënten berust het gezag ten tijde van de aanmelding bij de natuurlijke ouders, terwijl bij negen procent van de cliënten het gezag berust bij een voogd. Bij één procent is het gezagskader als 'overig' benoemd; van twee procent van de cliënten is het gezagskader onbekend. Eén procent van de cliënten staat onder justitieel toezicht (OTS).

Ten tijde van de afsluiting zijn deze verhoudingen nauwelijks verschoven, alleen in de marges is er iets veranderd: iets meer cliënten hebben OTS (twee procent) of een 'overig' gezagskader (twee procent), terwijl bij minder cliënten het gezagskader onbekend is (één procent).

3.3 Aanmeldingsgegevens

Inschatting door de politie

Alle aanmeldingen bij het JPP komen tot stand via de politie. Politiefunctionarissen melden, indien er sprake is van probleemgedrag, de jongeren aan bij één van de maatschappelijk werkers van het project.

Bij aanvang van het project zijn vier mogelijke trajecten vastgesteld die na de aanmelding gevolgd kunnen worden door het JPP: terugverwijzing naar een instelling die reeds hulp verleent, begeleide doorverwijzing naar een instelling die gespecialiseerd is op het gebied van de geconstateerde problematiek, een regelcontact of kortdurende hulpverlening.

In tabel 3 staat vermeld tot welke vervolgtrajecten de politie adviseert.

Tabel 3: Eerste melding (politie)

1e melding	Abs.	%
Kortdurende hulpverlening	131	70
Regelcontact	20	11
Begeleide doorverwijzing	18	9
Verwijzing vrijwillige hulp	4	2
Verwijzing onderzoek Raad voor de Kinderbescherming	3	2
Terugverwijzing	1	1
Anders	4	2
Onduidelijk	6	3
Totaal	187	100

In zeven van de tien gevallen adviseert de politie tot kortdurende hulpverlening. Het voorstellen van een regelcontact of een begeleide doorverwijzing komt veel minder vaak voor: elk in ongeveer één op de tien gevallen. Een terugverwijzing adviseert de politie vrijwel nooit.

Er blijken in de praktijk ook enkele andere verwijsmogelijkheden geadviseerd te worden, namelijk 'verwijzing vrijwillige hulp' (hiermee wordt verwijzing naar de reguliere jeugdhulpverlening bedoeld waarbij het JPP alleen bemiddelt) en

verwijzing naar de Raad voor de Kinderbescherming voor onderzoek. Deze mogelijkheden worden door de politie overigens zelden geadviseerd.

Bij de aanmelding geeft de betreffende politiefunctionaris een beschrijving van de gebieden waarop de problemen van de jongere zich volgens hem of haar afspelen. In tabel 4 geven we weer welke probleemgebieden de politie aangeeft.

Tabel 4: Probleemgebieden politiemelding

Probleemgebieden	Abs.	%
Leefomgeving	281	39
Scholing	137	19
Vrije tijd	118	16
Politie/justitie	97	13
Gezondheid	48	7
Huisvesting	17	2
Financiën	16	2
Werk	7	1
Totaal	721	100

Uit de tabel blijkt dat de politie bij de meeste jongeren meerdere probleemgebieden tegelijk aangeeft: het totaal aantal probleemgebieden ligt op 721 terwijl er 187 cliënten in de evaluatieperiode zijn aangemeld. Dit komt neer op gemiddeld 3,9 problemen per cliënt.

Het merendeel van de problemen die de politie aangeeft ligt op de terreinen leefomgeving, scholing, vrije tijd en politie/justitie. De leefomgeving (281 keer genoemd) steekt er relatief met kop en schouders bovenuit; het gaat hierbij om zaken die te maken hebben met het gezin, relaties en sociale vaardigheden. Bij veel jongeren worden meerdere aspecten die te maken hebben met de directe leefomgeving van de jongere, als probleemgebied aangemerkt.

Problemen op school (spijbelen, motivatie, contact met leerkrachten, gedrag en prestaties) en problemen met betrekking tot vrije tijd (vrijtijdsbesteding, vriendenkring of jeugdgroep waarin men verkeert, oplettendheid ouders) worden 137 respectievelijk 118 keer vermeld.

Inschatting door maatschappelijk werker

Naar aanleiding van de aanmelding neemt één van de hulpverleners van het project contact op met de jongere en personen uit diens omgeving. Op basis van deze gesprekken wordt nogmaals, nu door de maatschappelijk werker, het soort hulpverlening vastgesteld dat men nodig acht om de situatie van de jongere te verbeteren. Tabel 5 geeft hier een beeld van¹².

12 Het totaal aantal is hier 184 in plaats van 187 als gevolg van een onvolledige registratie.

Tabel 5: Tweede melding (maatschappelijk werker)

2e melding	Abs.	%
Kortdurende hulpverlening	122	66
Regelcontact	25	14
Begeleide doorverwijzing	17	9
Terugverwijzing	3	2
Verwijzing vrijwillige hulp	3	2
Verwijzing onderzoek	2	1
Anders	4	2
Onduidelijk	8	4
Totaal	184	100

In grote lijnen blijken de inschattingen van de maatschappelijk werkers en die van de politie dichtbij elkaar te liggen. Ook de maatschappelijk werkers besluiten namelijk in bijna zeven van de tien gevallen (66%) tot kortdurende hulpverlening en in ongeveer elk één op de tien gevallen tot een regelcontact of tot een begeleide doorverwijzing. Men besluit zelden tot de overige vormen van hulpverlening.

Tabel 6 vermeldt de gebieden waarop de problemen van de jongere zich afspelen, ditmaal naar het inzicht van de maatschappelijk werker van het project. Per probleemgebied worden de verschillende deelgebieden uitgesplitst.

Volgens de inschatting van de maatschappelijk werkers doen de meeste problemen zich voor op de terreinen leefomgeving, scholing en vrije tijd. Op deze probleemgebieden worden met name de volgende problemen vaak gemeld: opvoeding, relaties, gezin en sociale vaardigheden (terrein leefomgeving); prestaties, motivatie en gedrag (terrein scholing); vrijetijdsbesteding, vriendenkring en oplettendheid ouders (terrein vrije tijd).

Op het terrein justitie/politie valt op dat ook soms sprake is van delictgedrag; gezien op het totaal is het aantal aanmeldingen voor delictgedrag gering. Iets vaker is er sprake van probleemgedrag op dit terrein. Dit strookt met de doelstelling van het JPP.

Op het terrein gezondheid blijkt de problematiek vooral psychisch van aard te zijn. De maatschappelijk werkers zijn in ongeveer dezelfde mate als de politie van mening dat er sprake is van meervoudige problematiek (gemiddeld 4,0 problemen per cliënt). Ook over de drie meest voorkomende probleemgebieden (leefomgeving, scholing en vrije tijd) zijn ze het eens. De accenten verschillen echter enigszins. De maatschappelijk werkers zijn minder vaak dan de politie van mening dat de problematiek in de leefomgeving of op het justitiële vlak ligt, maar vaker van mening dat er sprake is van gezondheidsproblematiek.

Tabel 6: Probleemgebieden melding maatschappelijk werker

Probleemgebieden	Abs.	%
Leefomgeving	206	28
Gezin	35	5
Opvoeding	42	6
Verwaarlozing	12	1
Relaties	41	6
Sociale vaardigheden	33	4
Achterstandswijk	13	2
Voorzieningen	6	1
Anders	24	3
Scholing	146	20
Spijbelen	13	2
Motivatie	27	4
Leerkrachten	12	1
Medeleerlingen	14	2
Gedrag	29	4
Prestaties	30	4
Anders	21	3
Vrije tijd	124	17
Vrijtijdsbesteding	41	5
Vriendenkring	30	4
Jeugdgroep	12	2
Financiën	6	1
Oplettendheid ouders	23	3
Anders	12	2
Gezondheid	84	11
Gokken	1	0
Drugs	4	0
Hygiëne	7	1
Fysiek	22	3
Psychisch	35	5
Anders	15	2
Politie/justitie	65	9
Probleemgedrag	29	4
Delictgedrag	19	3
Recidive	1	0
Kinderbeschermingsmaatregel	3	0
Anders	13	2
Financiën	57	8
Schulden	7	1
Zakgeld	16	2
Uitkering	1	0
Budgettering	10	2
Anders	23	3
Huisvesting	41	6
Woonruimte	1	0
Behuizing	7	1
Overlast	6	1
Relatie huurder/medehuurder	1	0
Anders	26	4
Werk	18	2
Werkloosheid	4	1
Arbeidsperspectief	2	0
Leidinggevend	1	0
Anders	11	1
Totaal	741	100

3.4 Het hulpverleningsaanbod

Intern hulpverleningsaanbod

De hulpverlening die het JPP zelf biedt (dat wil zeggen wanneer er geen sprake is van onmiddellijke doorverwijzing of terugverwijzing) registreert men onder de noemer hulptype. Het hulptype geeft een ruwe indicatie van de aard van de hulpverlening.

Het hulptype wordt in de eerste, zesde en tiende week van de hulpverlening geregistreerd. Op deze wijze kan de ontwikkeling van het hulpverleningsproces inzichtelijk gemaakt worden. Per registratiemoment (resp. week 1, 6 en 10) kunnen er maximaal twee hulptypen aangegeven worden.

Bij de cliënten waarbij het hulptype geregistreerd is (degenen die niet meteen worden doorverwezen of terugverwezen), blijken de voornaamste vormen van hulpverlening van procesmatige aard en bemiddelende aard te zijn. Een goede derde blijkt het verstrekken van informatie en advies. Dit patroon blijft gedurende het hele verloop van de hulpverlening (week 6 en week 10) zichtbaar.

Aantal contacten vanuit het project

Tijdens de hulpverlening vinden er niet alleen contacten plaats tussen de maatschappelijk werker en de cliënt, maar betreft men - waar mogelijk - ook de ouders bij het project. Bovendien zijn er contacten met derden.

Men moet zich realiseren dat de maatschappelijk werkers niet alle contacten registreren. Gezien de tijd die het kost blijven vooral korte, meer incidentele contacten (bijvoorbeeld telefoontjes) buiten de registratie. De aantallen geregistreerde contacten betreft dan ook een ondergrens.

Het gemiddeld aantal geregistreerde contacten met een cliënt ligt op zes. In 84% van de gevallen zijn er minder dan twaalf contacten met een cliënt; met 35% van de cliënten is er zelfs slechts één contact. In 10% van de gevallen is het aantal contacten onbekend.

Met de ouder(s) is eveneens gemiddeld zes keer per cliënt een contact geregistreerd. Twee à drie keer contact met de ouders blijkt relatief het vaakst voor te komen. Er zijn een aantal gevallen geweest waarin zeer frequent contact bestond tussen werkers en ouder(s), eenmaal zelfs oplopend tot veertig keer. Dit trekt het gemiddelde van de hele groep omhoog. In 8% van de gevallen is het aantal contacten met de ouder(s) onbekend.

Met derden wordt gemiddeld vijf keer per cliënt een contact geregistreerd¹³. In 22% van de gevallen is het aantal contacten met derden niet bekend. Dit heeft waarschijnlijk als achtergrond dat het in veel gevallen om incidentele telefoontjes gaat: de werkers vergeten weleens deze gesprekken als 'contact' te registreren. Bij de contacten met derden gaat het meestal om het uitwisselen van informatie, maar ook wel om het onderzoeken van de cliënt (bijvoorbeeld in verband met uithuisplaatsing of het zoeken van een andere school) of om bemiddeling. De meest voorkomende contacten vinden plaats met: de school van de jongere, het RIAGG, de politie, het algemeen maatschappelijk werk, het JAC.

13 In dit aantal komen nauwelijks uitschieters voor, dus dit gemiddelde geeft de dagelijkse praktijk wel vrij adequaat weer.

3.5 Afsluitingsgegevens

Inleiding

In de doelstelling van het Jeugd Preventie Project staat vermeld, dat het er bij het project om gaat 'dat de jongere na korte intensieve hulp (van maximaal drie maanden) weer zelfstandig kan functioneren in zijn eigen omgeving, dan wel tijdig en adequaat wordt verwezen naar de meest geëigende instelling voor hulpverlening'.

In hoeverre men dit doel bereikt, staat beschreven in de onderhavige paragraaf.

Duur van de hulpverlening

Tabel 7 biedt een overzicht van de duur van de hulpverlening.

Tabel 7: Duur van de hulpverlening

Duur	Abs.	%
T/m 1 maand	39	21
T/m 2 maanden	39	21
T/m 3 maanden	36	19
T/m 6 maanden	66	35
Langer dan 6 maanden	6	3
Onbekend	1	1
Totaal	187	100

Bij zes op de tien cliënten (61 %) wordt de hulpverlening door het JPP binnen de gestelde termijn van drie maanden beëindigd. Een fiks aantal cliënten (vier op de tien) blijkt echter langer hulp te ontvangen. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- vakantie van werkers of cliënten, de meest voorkomende reden (de registratie van het aantal dagen loopt door als één van betrokkenen met vakantie is);
- er is nog een korte extra inspanning nodig en doorverwijzing acht men niet zinvol;
- overdracht van de cliënt is niet direct mogelijk, bijvoorbeeld door plaatsgebrek bij de instelling waarnaar het JPP de cliënt wil doorverwijzen of een tijdrovende intake-procedure;
- de case-load van het JPP biedt ruimte voor extra begeleiding.

Initiatief tot afsluiting

In driekwart van de gevallen (76%) vindt afsluiting van de hulpverlening plaats in onderling overleg tussen cliënt en hulpverlener. In een kwart (24%) van de gevallen is er sprake van eenzijdige beëindiging van de hulpverlening, hetzij door de hulpverlener (10%), hetzij door de cliënt (14%). In dit laatste geval gaat het dus om voortijdig afbreken van de hulp.

Resultaat bij afsluiting

De maatschappelijk werker beoordeelt bij afsluiting van de hulpverlening in hoeverre de bij de aanvang geformuleerde doelstelling is gerealiseerd. In tabel 8 staat weergegeven welke redenen tot afsluiting de werkers hebben geregistreerd.

Tabel 8: Reden van afsluiting van het project

Reden van afsluiting	Abs.	%
Doelstelling bereikt	56	30
Begeleide doorverwijzing	39	21
Doelstelling deels bereikt	37	20
Hulpverlening afgebroken	26	14
Terugverwijzing	14	7
Anders	15	8
Totaal	187	100

In de helft van de gevallen wordt de hulpverlening afgesloten omdat de doelstelling bereikt is, hetzij volledig (drie op de tien gevallen), hetzij deels (twee op de tien). In de gevallen waarin de doelstelling gedeeltelijk gerealiseerd is, wordt als uitgangspunt gehanteerd dat de cliënt tenminste weer zelfstandig kan functioneren. In drie op de tien gevallen (28 %) wordt de hulpverlening beëindigd vanwege een verwijzing; dit kan een doorverwijzing naar een andere hulpverlenende instantie onder begeleiding of bemiddeling van het JPP zijn (21 % van de gevallen), of een terugverwijzing (7 % van de gevallen). Het JPP verwijst een jongere terug wanneer blijkt dat deze al elders in behandeling is¹⁴.

Bij eenzevende van de cliënten (14 %) wordt - zoals in de vorige alinea al werd besproken - de hulpverlening beëindigd omdat de cliënt deze eenzijdig afbreekt. De resterende gevallen (8 %) zijn om andere redenen afgesloten.

Doorverwijzingen

In de helft (51 %) van de gevallen is er sprake van doorverwijzing naar een andere hulpverlenende instantie¹⁵. Redenen voor doorverwijzing zijn: voortzetting van de hulpverlening (40 %), er is een specifiek hulpaanbod vereist dat het JPP niet kan bieden (26 %), de problematiek is te zwaar voor het JPP (13 %) of andere dan de genoemde redenen (16 %). In 5 % van de gevallen is de reden van doorverwijzing niet bekend.

De instellingen waarnaar de cliënten zijn verwezen, zijn: de Raad voor de Kinderbescherming (14 %), het JAC (14 %), het Algemeen Maatschappelijk Werk (13 %), de Stichting Jeugdzorg (13 %), het RIAGG (6 %), de Sociaal-Psychologische Dienst (4 %), de GG&GD (3 %), het buurtwerk (3 %), een sportclub (2 %), gespecialiseerde gezinszorg (2 %) of overige instanties (7 %). In een flink aantal gevallen (18 %) is verwezen naar instanties die niet in de codelijst van het registratiesysteem voorkomen.

14 Overigens wordt in zulke gevallen soms ook besloten tot gezamenlijke behandeling van de cliënt of door behandeling door het JPP. De genoemde 7 % van de jongeren worden daadwerkelijk terugverwezen. Het aantal jongeren dat ook elders in behandeling is, kan dus meer dan die 7 % bedragen.

15 In tabel 10 bleek dat bij 28 % van de cliënten doorverwijzing of terugverwijzing een reden voor afsluiting was. Dat er hier van 51 % doorverwijzing sprake is, komt doordat er - nadat de doelstelling die door het JPP is geformuleerd, bereikt is - toch nog doorverwijzing nodig kan zijn voor resterende problematiek.

Uitval

Tijdens de hulpverlening beëindigt 14% van de cliënten de hulpverlening voortijdig. Hoeveel jongeren, die bij het project zijn aangemeld, geen gebruik willen maken van het hulpverleningsaanbod is niet bijgehouden.

Hernieuwde instroom

Slechts negen cliënten (5%) zijn meer dan één keer in het JPP ingestroomd.

3.6 Resultaten

Functioneringsniveaus

Zowel bij de aanmelding van een cliënt als bij de afsluiting van de hulpverlening beoordeelt de maatschappelijk werker het functioneren van de cliënt op een aantal terreinen. Hieruit zijn voor de onderhavige evaluatie vier terreinen geselecteerd, te weten leefomgeving, school, vrije tijdsbesteding, en politie/justitiecontacten. De beoordeling vond plaats met behulp van vier kwalificaties:

- het gaat goed: code 0;
- het gaat minder goed (maar beter dan 'matig'): code 1;
- het gaat matig: code 2;
- het gaat slecht: code 3.

De cliënten worden bij de aanmelding door de projectmedewerkers ingedeeld op functioneringsniveau 1, 2 of 3 op de gebieden waar ze problemen hebben. In het ideale geval hebben ze bij de afsluiting van de hulpverlening functioneringsniveau 0 bereikt op de betreffende terreinen.

We presenteren in de tabellen 9 tot en met 12 de ontwikkelingen in functioneringsniveaus op de genoemde terreinen tussen het moment van in- en het moment van uitstroom¹⁶.

Tabel 9: Functioneringsniveaus bij begin en einde hulpverlening op het terrein van leefomgeving

Begin	Eind				Totaal
	0	1	2	3	
3	4	7	6	8	25
2	12	8	10	0	30
1	27	24	3	0	54
Totaal	43	39	19	8	109

Op het terrein leefomgeving is bij de aanmelding de helft van de geregistreerde groep op niveau 1 ingeschat. Met hen gaat het dus minder goed maar beter dan matig. Ongeveer een kwart wordt op niveau 2 ingeschat en eveneens een kwart op niveau 3.

¹⁶ Deze tabellen kunnen niet zonder meer vergeleken worden met tabel 7, omdat in de tabellen 11 tot en met 14 de cliënten als eenheid zijn genomen terwijl in tabel 7 de problemen als eenheid gelden.

Bij de afsluiting blijkt dat er op dit terrein een verschuiving heeft plaatsgevonden naar de 'betere' functioneringsniveaus: de meeste cliënten zijn op niveau 0 en 1 terecht gekomen, slechts een gering aantal wordt op het laagste niveau (niveau 3) ingeschaald.

Tabel 10: Functioneringsniveaus bij begin en einde hulpverlening op het terrein van scholing

	Eind				
Begin	0	1	2	3	Totaal
3	2	5	3	5	15
2	0	3	2	2	7
1	31	23	1	0	55
Totaal	33	31	6	7	77

Uit deze tabel kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- Bij instroom is het functioneringsniveau op het terrein scholing van de cliënten niet erg slecht: het merendeel (zeven op de tien) wordt ingeschat op niveau 1 (minder goed).
Ongeveer één op de tien cliënten wordt in het begin ingeschat op niveau 2 (matig), een vijfde op niveau 3 (slecht).
- Bij afsluiting is ruim viervijfde van de cliënten (ruim 80%) op de twee hoogste functioneringsniveaus 0 en 1 terecht gekomen; op het hoogst haalbare functioneringsniveau (niveau 0) is ruim 40% terecht gekomen en op niveau 1 precies 40%.
- de groep met wie het slecht gaat (niveau 3) is aan het eind de helft kleiner geworden dan in het begin.

Tabel 11: Functioneringsniveaus bij begin en einde hulpverlening op het terrein van vrije tijdsbesteding

	Eind				
Begin	0	1	2	3	Totaal
3	5	8	3	7	23
2	2	7	11	1	21
1	7	14	0	0	21
Totaal	14	29	14	8	65

De cliënten zijn bij de aanmelding op het terrein vrije tijdsbesteding tamelijk gelijk verdeeld over de niveaus 1, 2 en 3. Bij beëindiging van de hulp blijkt het merendeel der cliënten te zijn opgeschoven naar de functioneringsniveaus 0, 1 en 2. Kennelijk kost het op dit terrein tamelijk veel moeite voor het JPP om een aanmerkelijke verbetering te bereiken bij de cliënten. Dit blijkt ook uit het feit dat de

grootste groep op niveau 1 is terechtgekomen in plaats van op niveau 0, zoals bij de andere probleemgebieden.

Tabel 12: Functioneringsniveaus bij begin en einde hulpverlening op het terrein van politie/justitie

Begin	Eind				Totaal
	0	1	2	3	
3	1	3	0	2	6
2	10	1	3	0	14
1	27	7	1	2	37
Totaal	38	11	4	4	57

De meerderheid van de cliënten wordt bij de aanmelding op niveau 1 ingeschat, hetgeen betekent dat ze wel wat problemen, maar geen ernstige problemen hebben op het terrein 'politie/justitie'.

De verschuiving van het ongunstige naar het meest gunstige functioneringsniveau is hier duidelijk aanwezig: aan het einde van de hulpverlening functioneert een overgrote meerderheid van de cliënten op niveau 0.

Politiecontacten na uitstroom

De harde doelstelling van het project dat binnen een jaar tijd niet meer dan een derde van de cliënten met de politie in aanraking mag komen vanwege een strafbaar feit, is ook onderzocht. Voor de cliënten van het JPP die in 1992 en in 1993¹⁷ zijn uitgestroomd, is nagegaan of zij binnen het jaar met de politie in aanraking zijn gekomen. Dit gebeurde door te onderzoeken of deze (inmiddels) ex-clieënten in het BPS-systeem van de politie voorkomen.

Het aantal nagetrokken cliënten bedraagt 168: voor beide jaren zijn het 84 jongeren.

Van de cliënten uit 1992 recidiveerde 20% en van die 1993 12%. De recidive van de onderzochte totale groep bedraagt 16%. Het project bereikt daarmee ruimschoots het gestelde doel. Dit gegeven moet enigszins worden gerelativeerd. Onder andere uit de tabellen 1 en 6 blijkt dat soms jongeren worden aangemeld die weliswaar problemen hebben, maar bij wie het de vraag is of er een directe relatie met delictgedrag bestaat (bijvoorbeeld kinderen onder de 5 jaar of aanmelding in verband met een aanranding).

Van de jongeren die recidiveren heeft de grote meerderheid, namelijk 20 (of 75%) slechts één politiecontact na uitstroom. De anderen hebben er twee of drie; er is één uitschieter met 12 politiecontacten.

Het merendeel van de politiecontacten (60%) vindt plaats tussen een half jaar en een jaar na uitstroom; 40% reeds binnen een half jaar na uitstroom.

In totaal heeft de nagetrokken groep binnen de periode van een jaar na afsluiting van de hulpverlening 46 politiecontacten. Het gaat daarbij om verdenking van de

¹⁷ Dit onderzoek is in oktober 1994 verricht door de politie Eindhoven, aan de hand van door DSP aangegeven methode. Dit bracht met zich mee dat voor 1993 de cliënten konden worden meegenomen die voor 1 september 1993 zijn uitgestroomd.

volgende strafbare feiten: diefstal (20 maal), geweldpleging (8 maal), tasjesroof/beroving (4 maal), vernieling/vandalisme (4 maal) en overig (10 maal).

3.7 Conclusies

Persoonsgegevens

Per jaar zijn er ruim honderdtwintig cliënten ingestroomd in het JPP. Dit is aanmerkelijk minder dan de (bijgestelde) doelstelling van 168 cliënten per jaar. Het project richt zich op 0 tot 18-jarigen. In de praktijk blijkt 80% van de cliënten tussen de 10 en 17 jaar oud te zijn; met name de 14- en 15-jarigen zijn sterk vertegenwoordigd in het cliëntenbestand. Het aantal cliënten van 12 jaar of jonger is in de loop van het project toegenomen.

Het project staat open voor cliënten van alle etniciteiten. Het gros (68%) van de geholpen cliënten blijkt een Nederlandse culturele achtergrond te hebben. Bij de cliënten met een niet-Nederlandse achtergrond overheersen de Turken en Marokkanen. Marokkaanse jongeren zijn oververtegenwoordigd in het project, gegeven de bevolkingscijfers.

Aanmelding

De politie en de maatschappelijk werkers stemmen in grote lijnen overeen bij de inschatting van de problematiek en de benodigde hulp: de belangrijkste problematiek ligt op de terreinen leefomgeving, scholing en vrije tijd; elke jongere heeft gemiddeld vier problemen.

Als voorwaarde was gesteld dat de aangemelde cliënten op het terrein justitie/politie niet of slechts in geringe mate delictgedrag mochten vertonen. In de praktijk blijkt dit inderdaad zo te zijn.

In ongeveer tweederde van de gevallen wordt bij de intake kortdurende hulpverlening het meest geschikt geacht. In elk ongeveer eentiende van de gevallen wordt tot een regelcontact of een door- of terugverwijzing besloten.

Hulpverlening

De belangrijkste hulptypen die worden toegepast, blijken van procesmatige en bemiddelende aard. Dit patroon blijft gedurende het hele hulpverleningstraject constant.

Er zijn gemiddeld zes contacten met elke cliënt geregistreerd. In de meeste gevallen zijn er per cliënt twee tot drie contacten met de ouder(s) in de registratie opgenomen. Gemiddeld wordt er per cliënt vijf keer contact opgenomen met derden, hoewel bij een vijfde van de cliënten het aantal contacten met derden niet is geregistreerd.

Afsluiting

In zes op de tien gevallen wordt de hulpverlening binnen de vooraf vastgestelde termijn van drie maanden afgesloten. In vier op de tien gevallen is dus langer hulp nodig; in 35% van deze gevallen wordt de hulp uiterlijk na zes maanden beëindigd. Het feit dat de hulpverlening relatief vaak langer dan drie maanden doorloopt, kan onder meer verklaard worden doordat de registratie doorloopt tijdens vakanties van maatschappelijk werker of cliënt. Een andere belangrijke reden is de tijdrovendheid van doorverwijzingsprocedures.

Resultaten

In de helft van de gevallen wordt de hulpverlening beëindigd omdat de doelstelling (deels) bereikt is, een kwart omdat de cliënt wordt doorverwezen (20%) of terugverwezen (7%). Een zevende van de cliënten (14%) breekt de hulp eenzijdig af.

Op alle vier de onderzochte probleemgebieden (leefomgeving, scholing, politie/justitie en vrije tijd) worden tijdens de hulpverlening duidelijk resultaten geboekt. Dit blijkt uit de verbeteringen die bereikt worden in het functioneren van het merendeel der cliënten. De verbetering op het gebied 'vrije tijd' is relatief het geringst.

Overigens blijken de functioneringsniveaus van de meeste cliënten op de terreinen leefomgeving, scholing en politie/justitie bij de aanmelding niet bijster slecht. Op een schaal van niveau 0 (het gaat goed) tot niveau 3 (het gaat slecht) worden de meest cliënten op niveau 1 ingeschaald bij de intake. Op het terrein vrije tijdsbesteding is dit beeld iets anders: bij de aanmelding blijken de cliënten tamelijk gelijk verdeeld over de functioneringsniveaus 1 tot en met 3.

Slechts gemiddeld 16% van de onderzochte cliënten blijkt binnen een jaar met de politie in aanraking te komen vanwege verdenking van een strafbaar feit. Hiermee wordt ruimschoots aan de doelstelling voldaan.

4 Enkele jongeren uitgelicht

4.1 Inleiding

Naast kwantitatieve gegevens uit de registratie hebben we kwalitatieve gegevens verzameld door middel van interviews met cliënten en direct betrokkenen, zoals ouders en instanties die bij de hulpverlening aan de betreffende cliënt door JPP zijn ingeschakeld. Deze direct betrokkenen worden verder aangeduid met 'netwerkpersonen'.

In totaal zijn er negentien cliënten geïnterviewd en tweeëntwintig netwerkpersonen. De interviews (zowel met jongeren als met netwerkpersonen) hebben plaatsgevonden in drie rondes, namelijk een ronde in september 1993 (vier jongeren), een ronde in begin 1994 (vijf jongeren) en een ronde in eind 1994/ begin 1995 (tien jongeren)¹⁸.

In de interviews is ingegaan op de hulpverlening aan de betreffende cliënt. De gepresenteerde gegevens hebben dus betrekking op de situatie van individuele jongeren. De hulpverlening aan de geïnterviewde jongeren is 3 tot 6 maanden voor de afname van het interview afgesloten.

4.2 Selectie van de geïnterviewde jongeren en netwerkpersonen

In totaal zijn er 38 jongeren benaderd met het verzoek om mee te werken aan een interview. Hiervan hebben er 19 meegewerkt en 19 niet: een respons van 50% derhalve. Bij de netwerkpersonen werkten alle benaderde personen mee.

De selectie vond plaats door de onderzoekers. Vervolgens zijn de geselecteerde jongeren benaderd door de maatschappelijk werker die hun geholpen heeft. Bij het selecteren van jongeren voor de interviews zijn de volgende criteria gehanteerd:

- de jongere is na 1 februari 1993 ingestroomd;
- de hulpverlening is drie tot zes maanden eerder afgesloten;
- de minimumleeftijd van de jongere is 10 jaar;
- een evenredige afspiegeling van het cliëntenbestand wat betreft sekse en leeftijd;
- een zo goed mogelijke spreiding van de respondenten over de JPP-medewerkers, dit om te voorkomen dat de cliënten van één bepaalde maatschappelijk werker zouden overheersen bij de interviews.

Omdat het aantal allochtone jongeren in het project vrij klein is, is ervoor gekozen om iets meer allochtone jongeren te interviewen.

De jongeren konden zelf aangeven waar ze het interview wilden laten plaatsvinden. Wanneer ze geen voorkeur aangaven, werd gesuggereerd het interview bij de jongere thuis te houden. De meeste jongeren (15) zijn thuis geïnterviewd; bij een klein aantal jongeren (4) heeft het interview in een openbare gelegenheid plaatsgevonden, zoals op school (1) of in een horecagelegenheid (3).

Voor een specificatie van de achtergrondgegevens leeftijd, sekse en etniciteit van de respondenten wordt verwezen naar de bijlage.

Er is naar gestreefd om van alle geïnterviewde jongeren de relevante netwerkinstellingen of sleutelfiguren te benaderen. Bij twee jongeren zijn volgens de

18 De uitkomsten van de eerste en tweede interviewronde zijn ook in het tussenrapport beschreven.

registratie geen netwerkinstellingen of sleutelfiguren betrokken geweest, bij zes jongeren is één netwerkfiguur genoemd en bij de resterenden zijn er twee of drie genoemd.

In de interviews stond de mening van de netwerkpersonen over de rol van het JPP, over de samenwerking met het JPP, over de hulpverlening en over de situatie van de jongere op het moment van het laatste contact centraal.

De volgende netwerkpersonen zijn geïnterviewd: ouders van acht jongeren, drie mentoren of begeleiders van scholen, twee functionarissen van de politie, twee leerplichtambtenaren, een leerkracht, een medewerker van een activiteiten-centrum, een medewerker van een 'wegloophuis', een medewerker van bureau Halt, een medewerker van het JAC, een medewerker van Jeugd en Gezin en de voorzitter van een buurthuis.

4.3 De non-respons groep

De negentien jongeren die aanvankelijk geselecteerd waren, maar uiteindelijk niet geïnterviewd zijn (omdat ze bij nader inzien niet zijn benaderd of omdat ze zelf niet wilden meewerken), worden nader onder de loep genomen. Dit om na te gaan of deze jongeren bepaalde kenmerken gemeenschappelijk hebben, zoals bijvoorbeeld sekse, leeftijd, (on)tevredenheid over JPP, en er van een subgroep gesproken kan worden die buiten het onderzoek gevallen is.

Kenmerken

Op het kenmerk sekse wijken degenen die niet wilden meewerken (negen jongens, tien meisjes) nauwelijks af van degenen die wel hebben meegewerkt (tien jongens, negen meisjes).

Wat de leeftijd betreft wijkt de non-responsgroep af van de groep respondenten.

Met name de 10-13 jarigen zijn bij de non-responsgroep sterker vertegenwoordigd, het betreft negen jongeren. Verder weigeren drie jongeren van 14, vier van 15, één van 16 en twee van 17 jaar of ouder.

Wat betreft de culturele achtergrond wijkt de groep die niet wilde meewerken nauwelijks af van de groep die wel heeft meegewerkt. In de groep die niet wilde meewerken hadden twaalf jongeren een Nederlandse achtergrond, drie een Surinaamse of Antilliaanse, twee een Turkse, één een Marokkaanse en één een 'overige'.

Wat de problematiek betreft wijkt de groep non-respondenten af van de groep respondenten. Ten eerste heeft de non-responsgroep meer problemen per persoon dan de respondenten. Ten tweede valt op dat de aard van de problematiek niet gelijk is: bij de non-responsgroep zijn er aanzienlijk meer problemen op het gebied van scholing en minder op het terrein van de vrijetijdsbesteding en de leef-omgeving dan bij degenen die hebben meegewerkt aan de interviews. Op het terrein van justitie is de problematiek van beide groepen ongeveer gelijk.

Bij vier van de negentien jongeren die hebben meegewerkt aan het interview waren geen netwerkinstellingen betrokken. Bij de non-responsgroep ligt dit aantal op zes. Er is geen sprake van een duidelijk verschil op dit aspect.

Redenen voor non-respons

Hoewel de non-respons op het eerste gezicht misschien hoog lijkt, moet bedacht worden dat er bij dit type onderzoek meer bronnen zijn die voor uitval kunnen zorgen dan bij het type onderzoek (van zelfstandige volwassenen) waarop de

'normale' cijfers voor non-respons worden gebaseerd¹⁹. Heeft de onderzoeker bij het laatste type onderzoek alleen te maken met de bereidwilligheid van de respondent zelf, bij het onderhavige onderzoek zijn er daarnaast nog twee 'gezagsfiguren' die hun toestemming moeten geven: de ouder(s)/verzorger(s) en de hulpverlener. Er zitten in totaal dus drie filters tussen de selectie van jongeren door de onderzoekers en de daadwerkelijke afname van de interviews.

In de eerste filtering, de beoordeling op geschiktheid door JPP-medewerkers, zijn drie jongeren verworpen als 'geschikt' om te interviewen. De redenen waren:

- de jongere heeft slechts drie dagen hulp gehad;
- het is onduidelijk of de hulpverlening al beëindigd was;
- de huidige hulpverlening zou doorkruist (kunnen) worden.

In de tweede filtering, de bereidwilligheid van ouders of verzorgers, zijn zes jongeren uitgevallen. De redenen die de ouders of verzorgers hiervoor gaven zijn:

- 'persoonlijk' (bij monde van moeder);
- de jongere is nog te labiel: medewerking werd niet verantwoord geacht door gezinsvoogd in verband met openrijten oude wonden;
- het mag niet van vader;
- de jongere wil volgens moeder niet meewerken: het gaat nu goed, cliënt wil verder niks meer met hulpverlening te maken hebben;
- het is te lang geleden en het gezin is weer bij elkaar; de vader van cliënt was niet van JPP op de hoogte en hoeft er niets van te weten;
- de vader (waar cliënt nu woont) weet niks van hulp, cliënt wil het gebeurde zo ver mogelijk verstoppen, dus zal waarschijnlijk toch niet meewerken.

In de derde filtering, de bereidwilligheid van de jongere zelf, zijn tien jongeren uitgevallen. De redenen voor de uitval waren:

- men wil er niet aan herinnerd worden/ geen zin (drie jongeren);
- betrokkene heeft negatieve ervaringen met hulpverlening;
- de jongere heeft hulp van JPP geweigerd: schold maatschappelijk werker weg;
- als cliënt het er nu over moet hebben, komt alles weer boven en dat wil ze niet;
- betrokkene is bang dat het teveel tijd zou kosten;
- verhuisd, niet meer te achterhalen;
- telefoon was afgesloten;
- de jongere stelde onredelijke eisen aan het interview.

Het geheel overziend, lijkt het er niet op dat er een systematiek in de redenen voor non-respons zit.

Conclusie non-respons

Alle achtergrondkenmerken bij elkaar nemend stellen we vast dat de groep die niet wilde meewerken alleen op de kenmerken leeftijd en problematiek afwijkt van de groep die wel wilde meewerken aan de interviews.

De hierna gerapporteerde resultaten hebben dus vooral betrekking op de oudere leeftijdsgroep (van 14 tot 17 jaar) en op degenen met verhoudingsgewijs weinig problemen per jongere.

¹⁹ Gewoonlijk wordt voor een onderzoek met mondelinge interviews uitgegaan van een non-respons van 30-40%. Bij een onderzoek als het onderhavige, waarbij geen willekeurige personen worden benaderd, maar cliënten van het project, mag een lagere non-respons verwacht worden.

4.4 De onderzoeksgroep

Samenstelling

De groep geïnterviewde jongeren bestaat uit tien jongens en negen meisjes. In het totale cliëntenbestand is de verhouding tussen de seksen 58% jongens en 42% meisjes, terwijl die in de steekproef 53% jongens en 47% meisjes is. De geselecteerde steekproef vormt wat betreft de sekseverdeling dus een redelijke afspiegeling van het totale bestand.

Twaalf van de geïnterviewde jongeren hebben een Nederlandse achtergrond, twee een Surinaamse of Antilliaanse, twee een Marokkaanse, twee een Turkse en één een gemengde.

In de steekproef is, conform het streven, een hoger percentage allochtone jongeren bereikt. In totaal is 22% van het totale cliëntenbestand van Surinaamse, Antilliaanse, Turkse of Marokkaanse afkomst, terwijl 33% van de geënquêteerden tot deze groepen behoort. Bij nadere beschouwing blijkt met name het percentage Marokkanen en Turken in de steekproef hoger te liggen dan in het hele bestand; het percentage Surinamers/Antillianen verschilt nauwelijks.

De leeftijdsopbouw van de geïnterviewden bij aanmelding is: één jongere van elf jaar, één van twaalf jaar, één van dertien jaar, zes van veertien jaar, vijf van vijftien jaar, drie van zestien jaar en twee van zeventien jaar.

In vergelijking met het totale cliëntenbestand is de leeftijdsopbouw van de geïnterviewde jongeren afwijkend. De jongere groep (van 10 tot en met 13 jaar) is ondervertegenwoordigd in de steekproef, terwijl de oudere groep (14 tot en met 17 jaar) oververtegenwoordigd is - in het bijzonder de 14- en 15-jarigen.

Redenen van aanmelding

Tien van de geïnterviewde jongeren zijn naar aanleiding van een directe politie-activiteit binnengekomen, bijvoorbeeld ten gevolge van een signalering, aanhouding of betrapping. Bij negen jongeren zijn de ouders/verzorgers (8) of de jongere zelf (1) op eigen initiatief naar de politie gestapt; zij meldde deze jongeren vervolgens bij het JPP aan.

Redenen om zelf contact met de politie te zoeken, waren onder meer: 'kidnapping' vanaf camping van kinderen door gescheiden wonende vader, problemen in het pleeggezin (tussen de pleegouders onderling), informatie inwinnen over de mogelijkheden ter bescherming tegen een opdringerige vriend van moeder, weglopen, verzoek om uithuisplaatsing om jongere tegen moeder te beschermen die alcoholist is, een moeder die haar kind niet meer aankon en een aanranding.

Case-beschrijvingen

Voor een beter inzicht in de problematiek van de jongeren en de rol van het JPP beschrijven we een aantal gevallen met gefingeerde namen.

Nicolien (15 jaar) heeft een vader die los-vast vrachtwagenchauffeur is. Wanneer hij zonder werk zit, drinkt hij teveel en slaat hij Nicolien en haar moeder. Met haar moeder heeft Nicolien weinig contact: ze krijgt alleen huishoudelijke opdrachten van haar; over andere dingen wordt niet gepraat.

Op school presteert Nicolien niet zo goed en bovendien slaat ze klasgenoten weleens. Op een gegeven ogenblik heeft Nicolien samen met een vriendin een brommer gestolen. Hierbij is ze betrappt en door de politie met het JPP in contact gebracht.

Nicolien was blij dat ze bij het JPP eindelijk eens met een buitenstaander over de situatie thuis kon praten. Hierdoor kwam ze er onder meer achter dat het niet normaal is geslagen te worden. Bovendien heeft Nicolien geleerd te praten over

dingen die haar dwarszitten.

Na aanvankelijke tegenwerking is het gelukt om ook de moeder bij de hulpverlening te betrekken. Nicolien en haar moeder zijn sindsdien ook over andere dan huishoudelijke zaken in gesprek geraakt. De vader weigert betrokken te worden maar slaat niet meer, volgens Nicolien.

Op school gaat het inmiddels veel beter. Wel is Nicolien bezorgd over het wankel evenwicht thuis: haar vader is weer zonder werk.

Kenneth (15 jaar) wordt opgevoed door zijn oma, omdat zijn moeder dood is en zijn vader al jaren met de noorderzon is vertrokken. Kenneth is in de leeftijd dat hij zijn grenzen verkent en probeert hoever het geduld van oma reikt. Hij vindt dat zijn oma hem te kort houdt. Verder hangt hij 's avonds veel op straat rond, waarbij hij in aanraking komt met 'verkeerde' vrienden. Van huiswerk maken komt zodoende niet veel; de prestaties op school laten dan ook te wensen over. Bovendien voelt Kenneth zich niet thuis op school omdat hij het idee heeft dat de leraren hem altijd 'moeten hebben'. Zijn oma maakt zich over deze situatie grote zorgen en realiseert zich dat ze Kenneth niet meer aankan.

Op een avond wordt Kenneth door een wijkagent aangehouden omdat hij een brommer bestuurt terwijl hij nog geen 16 jaar is. Al pratend komt de wijkagent achter de situatie thuis en besluit de hulp van het JPP in te roepen.

Er wordt door het JPP tijdelijk onderdak voor Kenneth geregeld, zodat oma haar gepland bezoek aan familie op Aruba kan brengen. Tevens wordt er een definitief opvangadres gezocht, wordt Kenneth op een andere school geplaatst en wordt er gezorgd voor vervoer van en naar de nieuwe school, die buiten de stad ligt. Om Kenneth in de zomervakantie zoveel mogelijk van de straat te houden, zoekt en vindt het JPP een vakantiebaantje voor hem; dit blijkt hem goed te bevalen. Op het moment van interviewen is net bekend geworden dat er een definitieve opvang voor Kenneth is gevonden.

Kenneth en zijn oma zijn beiden blij met dit resultaat. Door het verblijf in het tijdelijke opvangtehuis was het gedrag van Kenneth al aanzienlijk verbeterd. Er is hem meer discipline bijgebracht en hij heeft geleerd mee te helpen bij huishoudelijk werk. Hoewel Kenneth dit aanvankelijk maar niks vond, is hij er geleidelijk de redelijkheid van gaan inzien. De nieuwe school bevalt hem ook goed; dit is terug te zien in de schoolprestaties die omhoog zijn gegaan.

Nathalie is 16 jaar. Haar ouders zijn al enige jaren gescheiden. Ze woont bij haar vader en diens nieuwe vriendin. Als haar vader plotseling komt te overlijden, laat de vriendin van vader aan Nathalie weten, dat ze gerust bij haar kan blijven wonen. De moeder is hier fel op tegen. Na enkele maanden bedenkt de vriendin zich echter en geeft Nathalie te verstaan dat ze moet vertrekken. Dit brengt Nathalie in moeilijkheden. Ze wil niet naar haar moeder en de nieuwe vriend. Uiteindelijk zoekt ze onderdak bij een oudere vriendin die met een klein kind in een eigen huis woont. Daar is ze welkom. De situatie bevalt beiden zo goed, dat ze na enige tijd besluiten te verzoeken of de vriendin de voogdij over Nathalie kan krijgen.

Toch gaat het niet goed met Nathalie. Ze heeft het verlies van haar vader nog niet verwerkt. Sindsdien is ze niet meer naar school geweest. Het feit dat ze het huis uit is gezet, is haar ook niet in de kouwe kleren gaan zitten. De hele bureaucratie rondom de overdracht van de voogdij, waarvoor toestemming van Nathalies moeder nodig is, komt hier nog eens bij.

Als de vriend van moeder laat merken dat hij meer dan gewone belangstelling heeft voor Nathalie, besluit de vriendin van Nathalie bij de politie te informeren hoe Nathalie hiertegen beschermd kan worden. De politie komt thuis langs voor een lang gesprek, geeft de gevraagde informatie en schakelt tevens het JPP in.

Het JPP zorgt voor het organiseren van de voogdij-overdracht en onderneemt pogingen om Nathalie te plaatsen op een school voor vroegtijdige schoolverlaters. Ook wordt gezorgd voor het contact met de moeder. Om Nathalie weer wat overzicht te bieden over haar eigen leven, zet zij op verzoek van de JPP-medewerker haar hele levensloop op papier.

Inmiddels is de voogdij overgedragen aan de vriendin, gaat Nathalie weer naar school, weet ze welke vervolgopleiding ze wil en is ze naar eigen zeggen door haar moeilijke periode heengekomen.

4.5 Oordelen van de geïnterviewden

Jongeren over de gang van zaken bij de politie

Aan de jongeren is gevraagd hoe zij oordelen over de wijze waarop ze door de politie behandeld zijn. Eén jongere had niet direct met de politie contact gehad: de agenten waren met de ouders komen praten. Het merendeel (twaalf) van de overige achttien respondenten is vol lof over de wijze waarop ze door de politie bejegend zijn. Als aspecten die positief worden gewaardeerd, noemen de respondenten: goed luisteren, niet schreeuwen maar gewoon praten, vragen wat de jongere zelf wil, direct actie ondernemen. Ter illustratie enkele opmerkingen van de respondenten hierover:

- "Hij luisterde goed, het was een toffe vent."
- "Hij was aardig, praatte gewoon met mij en vroeg wat ik zelf wilde."
- "Hij praatte rustig, schreeuwde niet en kon mijn ouders goed begrijpen maar mij ook."
- "Hij kwam meteen langs om te praten en heeft direct stappen ondernomen."
- "Het was wat overdreven om mij in de cel te zetten, hoewel het wel heeft gewerkt: ik ben goed geschrokken. Het aanbod om wat langer te blijven doorpraten vond ik perfect."
- "Hij heeft gezorgd dat ik, nadat ik thuis was weggelopen, mijn spullen nog kon ophalen."

Eén respondent oordeelt dat de behandeling 'matig' was; dit oordeel is gebaseerd op het feit dat er twee politiemensen contact hebben gehad met de respondent, waarvan er één negatief en één positief wordt beoordeeld. Het negatieve oordeel berust op de houding die de betreffende agent aannam en het feit dat hij niet doorvroeg naar de thuissituatie.

Eén jongere velt (afgezien van de hierboven beschreven kritiek) een negatief oordeel over de behandeling door de politie. De betreffende jongere is geboeid afgevoerd en enkele uren opgesloten terwijl hij eigenlijk niets had gedaan. De overige vier respondenten hebben geen mening over het politie-optreden of weten zich niet goed meer te herinneren hoe de politie hen bejegende.

Jongeren over het hulpaanbod van JPP

De maatschappelijk werkers kwamen veelal bij de cliënten thuis op bezoek, hoewel een aantal gesprekken ook plaatsvond in één der vestigingen van de in het project samenwerkende instellingen.

De activiteiten van het JPP behelzen volgens de geïnterviewde jongeren onder meer: een luisterend oor bieden, het probleem laten verwoorden, de wensen van de jongere inventariseren, problemen helpen verwerken, organisatorische zaken regelen (bijvoorbeeld voogdij, crisisopvang, scholing, baantje, cursus, doorverwijzing), contact met ouder(s) onderhouden, morele steun bieden (cliënt laten weten dat hij/zij altijd contact mag opnemen, dat maatschappelijk werker zonodig mee wil gaan ergens heen) en doelen stellen voor de cliënt (cliënt moet bepaalde

activiteiten ondernemen, zoals zelf een sportclub zoeken, niet meer met bepaalde vriendjes optrekken).

Het merendeel van de respondenten (namelijk zeventien van de negentien) is tevreden over de activiteiten die het JPP voor hen heeft ontplooid. Degenen die positief oordelen over het hulpaanbod, noemen als toelichting onder meer dat het fijn praten was met de betreffende maatschappelijk werker, dat deze geduldig was en goed luisterde, dat er een gevoel van vertrouwen heerste en dat het opluchtte met de maatschappelijk werker te kunnen praten. In de eigen woorden van enkele cliënten:

- "Ze maakte me aan het praten; tijdens het eerste gesprek spoot het er als het ware uit, terwijl ik normaal geen prater ben. Ze gaf me het gevoel dat alles geheim bleef. Ik kon met haar over van alles en nog wat praten, het was eigenlijk erg gezellig."
- "Ze was geduldig, luisterde goed en wachtte desnoods een kwartier tot je uit je woorden kon komen. Ik was niet gewend hierover te praten."
- "Een fijn en aardig iemand. Ze was ook best hard, maar dat vind ik wel goed. Ze zei gewoon wat ze dacht zonder eromheen te draaien."

Eén respondent had kritiek. Zij vond het eerste gesprek te zakelijk van aard (er werden allerlei intake-gegevens gevraagd en papieren ingevuld) terwijl ze vooral behoefte had om over het probleem te praten. Toen uiteindelijk naar de problematiek gevraagd werd en respondent er moeite mee had om dat op dat moment te verwoorden, heeft de betreffende maatschappelijk werker het daarbij gelaten en is daar later nooit meer op teruggekomen. Dit had naar de mening van de respondent wel moeten gebeuren. Voorts heeft de maatschappelijk werker in het eerste gesprek vooral gehamerd op het afmaken van school en het doen van het examen, terwijl dat volgens de respondent totaal niets met het probleem te maken had. Door dit alles was de respondent niet erg gemotiveerd om nog aan vervolggesprekken mee te werken. De respondent heeft de hulpverlening na het derde gesprek afgebroken. Een andere respondent beoordeelt de betreffende maatschappelijk werker met het predikaat 'matig' vanwege de lange gespreksduur. De respondent tekent hierbij aan dat hijzelf niet zo'n prater is en nogal ongedurig van aard: na een minuut of tien wil hij altijd weer naar buiten. Voor anderen acht hij de gemiddelde gespreksduur wel goed.

Twee jongeren hebben ondanks hun positieve oordeel ook (lichte) kritiek op de werkwijze van het project. Eén betreurt het dat de hulpverlener niet met haar alleen heeft gesproken, maar steeds samen met haar moeder. Een ander geeft aan dat tegen de gemaakte afspraken er toch informatie is overgedragen aan zijn nieuwe school. Hierdoor kwam hij daar in een kwaad daglicht te staan en werd er vanaf het begin extra op hem gelet.

Jongeren over de duur van de hulpverlening

JPP biedt maximaal drie maanden hulp aan haar cliënten. De lengte van de hulpverlening wordt door het merendeel van de respondenten als 'ongeveer goed' beoordeeld. Als toelichting merken enkelen van hen op:

- "De meeste problemen zijn opgelost."
- "Ik vond het zelf niet langer nodig. Ik had thuis ook mensen om mee te praten."
- "In overleg hebben we besloten dat het niet langer nodig was."

Twee respondenten vonden de hulpverlening te lang duren. Bij één van deze respondenten heeft dat te maken met haar algehele ontevredenheid over het JPP (zie boven). Eén respondent vond de hulpverlening juist te kort.

Eén jongere heeft geen mening over de duur van de hulpverlening: het JPP heeft zich vooral bezig gehouden met het in kaart brengen van zijn situatie en hem vervolgens doorverwezen naar een andere instantie.

Volgende keer weer

Elf van de negentien jongeren geven aan weer gebruik te zullen maken van het hulpaanbod van JPP, als dat nodig is. Enkele redenen die de cliënten hiervoor noemen, zijn dat de achtergrond van de cliënt nu bij JPP bekend is, dat er een goed contact is opgebouwd met de betreffende maatschappelijk werker, dat er goed te praten is met de maatschappelijk werker en dat er weer een goede afloop verwacht wordt.

Eén respondent voegt toe:

"Als ik het privénummer had van die maatschappelijk werker, had ik alweer contact gezocht. Op kantoor is die slecht bereikbaar. Ik mag er wel altijd heen, maar de maatschappelijk werker is altijd op huisbezoek of zo."

Drie jongeren zeggen in een eventueel volgend geval geen contact te zoeken met het JPP. Als redenen worden door de betreffende respondenten opgegeven:

- "Ik had niet veel aan de gesprekken met die maatschappelijk werker. Ik zou wel weer die politiemann bellen; daar kon ik goed mee praten." (De betreffende respondent heeft de hulpverlening voortijdig afgebroken.)
- "Ik moet het dan zelf maar eens zien op te lossen."
- "Ik zou eerder bij mijn voogd of bij het internaat waar ik nu zit, aankloppen. Maar ik ben niet ontevreden over JPP, hoor."

Uit het tweede en derde antwoord blijkt dat een respondent die aangeeft een eventuele volgende keer niet meer van het aanbod van JPP gebruik te maken, niet persé ontevreden hoeft te zijn over JPP.

Eén respondent deelt mee misschien weer van het aanbod van JPP gebruik te zullen maken, namelijk als hij weer dezelfde soort moeilijkheden zou krijgen. De overige vier respondenten zeggen niet te weten of ze nogmaals contact zouden zoeken met JPP.

Netwerkpersoon over het hulpaanbod van JPP in individuele gevallen

Achttien netwerkpersoon (dertien instellingen en vijf ouders of ouderparen) hebben getracht een oordeel uit te spreken over de hulpverlening van het JPP in de individuele gevallen. Zeven van deze achttien netwerkpersoon oordelen positief over de hulpverlening, de andere elf geven aan niet te weten hoe ze die moeten beoordelen.

Opvallend is dat de instellingen meestal geen mening hebben over de hulpverlening en de ouders wel. De instellingen blijken vaak niet te weten waaruit de hulpverlening van het JPP precies bestaan heeft. Enkele vertegenwoordigers van netwerkinstellingen geven wel een oordeel over de hulp aan de cliënten met wie zij te maken hebben (gehad). Dit oordeel is in het algemeen positief. Men constateert dat de hulpverlening aan de betreffende jongere adequaat was, dat men merkte dat de cliënt zich serieus genomen voelde en dat het JPP duidelijke lijnen aangaf voor de cliënt en heldere afspraken met hem maakte.

Ouders brengen als algemene punten naar voren dat het JPP veel respect toont voor de ouders, de tijd neemt voor gesprekken en zich neutraal opstelt. Verder merken zij op dat het goed is dat JPP eerst met de partijen apart gesprekken voert en daarna pas gezamenlijk. Ouders geven concreet aan dat er door het JPP zinvolle gesprekken zijn gevoerd. Problemen zijn bespreekbaar gemaakt en het JPP is erin

geslaagd een gesprek op gang te brengen tussen jongeren en hun ouders. De relatie tussen ouder en kind is veelal sterk verbeterd en het JPP heeft nuttige adviezen verstrekt waarbij de mogelijkheden en onmogelijkheden werden geschetst; de problemen zijn in het algemeen sterk verminderd.

Ouders melden voorts opgelucht te zijn als het JPP bij hun probleem betrokken raakt en zijn blij er eens met een externe over te kunnen praten. Verder worden de duidelijkheid van de afspraken en richtlijnen, de afwezigheid van moeilijk taalgebruik en de grote betrokkenheid van de projectmedewerkers geroemd.

Kleine kritiekpuntjes van ouders zijn: iemand geeft aan dat zij graag een gesprek met de hulpverlener apart had willen voeren; een ander geeft aan dat (bij afwezigheid bijvoorbeeld vanwege ziekte) geen vervanging beschikbaar is. Tegenover dit laatste kritiekpunt staat echter een ouder/verzorger die zegt zeer tevreden te zijn over de manier waarop voor vervanging werd gezorgd bij ziekte van de maatschappelijk werker.

De elf netwerkpersonen die niet tot een oordeel kunnen komen over de hulpverlening aan de jongere waarover zij zijn geïnterviewd, lichten dit als volgt toe (voor zover de onmogelijkheid om te oordelen niet voortkomt uit het feit dat er nauwelijks contact is geweest):

- "In het begin handelde het JPP goed door de cliënt uit het pleeggezin weg te halen. Daarna ben ik het zicht op het JPP kwijtgeraakt, omdat de cliënt de hulpverlening van het JPP stopzette."
- "Het is te lang geleden om me dat precies te kunnen herinneren."

4.6 Meningen over de effecten van het JPP

Meningen van jongeren

Met achttien van de negentien jongeren gaat het volgens henzelf enkele maanden na afsluiting van de hulpverlening beter dan voordat ze met JPP in aanraking kwamen. Twaalf van deze achttien jongeren zijn van mening dat het JPP een belangrijke rol gespeeld heeft bij het verbeteren van hun situatie (vier van hen hebben niet met andere instanties dan het JPP te maken gehad). Enkele opmerkingen van deze jongeren hierover:

- "Thuis wordt er nu meer gepraat. Zelf kan ik meer dingen onder woorden brengen en durf ik ook meer te zeggen. Ik heb meer geduld en heb meer contact met mijn moeder over leuke, alledaagse dingen. Ook weet ik nu wat je rechten als minderjarige zijn."
- "JPP heeft me weer op de been geholpen. Ze hebben de regelingen overgenomen. Ik kon mijn verhaal eindelijk eens kwijt."
- "Ik mag nu roken, ook thuis."
- "Het meeste had ik aan het praten. Als iets je dwarszat, kon je er zo over nadenken."

Vijf andere jongeren geven aan dat de hulp van het project een rol heeft gespeeld in de verbeteringen. Tegelijkertijd zijn volgens hen ook andere factoren van belang, bijvoorbeeld:

- Een jongen vermeldt dat het naast de interventies van het project van belang is geweest, dat hij op een strengere school terecht is gekomen en dat hijzelf na is gaan denken door de problemen die hij ondervond.
De vertegenwoordiger van de netwerkinstelling, een school, is iets minder optimistisch en vindt het nog te vroeg om te zeggen dat het beter met hem gaat.
- Een andere jongen zegt dat de manier van optreden van de politie hem heeft laten schrikken. Mede onder invloed hiervan is hij zijn gedrag gaan veranderen

en hij gaat met andere vrienden om. Deze jongen meent dat de interventie van het JPP weinig effect heeft gehad.

Zijn moeder die als sleutelpersoon is geïnterviewd, beaamt dat het goed met haar zoon gaat na de interventie. Zij stelt vast dat ook het JPP een belangrijke rol heeft gespeeld in de verbetering.

- Eén meisje noemt het JPP en de toegewezen voogdes als ongeveer even belangrijk.

Eén respondente zegt weliswaar dat het beter met haar gaat, maar dat ze niets aan het JPP heeft gehad. Zij kon niet overweg met de JPP-medewerkster, terwijl ze juist wel goed kon praten met de politiefunctionaris die haar aanmeldde bij het JPP. Zij vindt dat het door deze gesprekken aanzienlijk beter met haar gaat.

Eén van de negentien geïnterviewden meent dat zijn situatie hetzelfde is gebleven na de interventie. Deze jongen zegt dat het project weliswaar goed werk heeft gedaan, maar dat hij het zelf verprutst heeft. Zijn ouders zijn het in elk geval met het eerste deel van zijn conclusie eens. Zij hebben goede adviezen van het JPP gehad en constateren dat hun zoon meer respect toont.

Meningen van netwerkpersonen

De netwerkinstellingen werden alle in het belang van de individuele jongere met een bepaald doel door het JPP ingeschakeld. Op de vraag in hoeverre deze doelstelling is bereikt, hebben vijftien instellingen antwoord gegeven. Acht van deze vijftien melden dat de doelstelling volledig is bereikt, drie dat deze na afsluiting ten dele is gerealiseerd; bij één cliënt is de hulpverlening door het betreffende netwerk nog in volle gang, drie andere konden deze vraag niet beantwoorden.

Twintig van de tweeëntwintig geïnterviewde netwerkpersonen hebben antwoord gegeven op de vraag hoe het met de jongere ging op het moment dat zij er voor het laatst contact mee hadden (dus enige tijd nadat de hulpverlening door het JPP beëindigd was).

Twaalf van hen menen dat het toen beter ging met de betreffende jongeren, drie zijn van mening dat het slechter ging op dat moment (in twee gevallen gaat het over dezelfde cliënt). Twee zijn van mening dat de situatie van de cliënt hetzelfde is gebleven en de overige netwerkpersonen weten niet hoe het met hun ex-client gaat.

Ter toelichting bij de verbeteringen geeft men onder meer aan:

- "Het gaat inmiddels veel beter met haar, met name op het emotionele vlak, maar er komen telkens nieuwe problemen aan het licht. Voor haar schoolexamen is de cliënt inmiddels geslaagd, ondanks de moeilijkheden; dit vervult haar met grote trots."
- "Voortreffelijk op de terreinen school, werk, leefomgeving, vrije tijd en sociale contacten. De cliënt deed veel al goed maar had bevestiging nodig van een buitenstaander; die heeft hij dankzij het JPP gekregen."
- "De cliënt gaat weer naar school zonder te verzuimen en behaalt daar goede resultaten. Ook in het pleeggezin, waar ze geplaatst is, gaat het goed."
- "Ik heb alleen zicht op het functioneren van de cliënt op zijn nieuwe school. Daar gaat het beter dan we hadden verwacht. Hij blijkt gemotiveerd en bijna timide. Wel is er even een terugval geweest, zodat de cliënt weer wat vaker correctie nodig had. De betreffende school heeft dat uitstekend opgevangen door de cliënt een paar keer straf te geven. Inmiddels gaat het weer prima."

Totaalbeeld

Als we de mening van de netwerkpersonen koppelen aan die van de individuele cliënten waarover zij geïnterviewd zijn, blijkt het volgende.

In negen van de achttien gevallen waar de cliënten zelf menen dat het beter met hen gaat, zijn de netwerkpersonen het met de cliënt eens. Bij vier van deze achttien cliënten zijn geen netwerkpersonen betrokken geweest en kan dus niet naar hun mening gevraagd worden.

In twee gevallen zijn er meerdere netwerken per cliënt geïnterviewd, die het onderling niet eens zijn over de toestand van de cliënt op het moment van interviewen. Volgens de één gaat het beter, volgens de ander slechter.

Bij één cliënt meent de netwerkpersoon dat de situatie van de cliënt wisselend is, bij een andere cliënt meent de netwerkpersoon dat het slechter gaat met de cliënt.

Eén netwerkpersoon weet op het moment van interviewen niet hoe het met de cliënt gaat.

Bij de cliënt die aangeeft dat zijn situatie hetzelfde gebleven is, zijn twee van de drie ondervraagde netwerkpersonen het met hem eens.

4.7 Conclusies

Aanmelding

Ruwweg de helft van de geïnterviewde jongeren komt bij het JPP terecht naar aanleiding van directe activiteiten van de politie, de andere helft op initiatief van de ouder(s) of verzorger(s).

Omdat de politie eigenlijk het visitekaartje van het project vormt, is het van belang te weten dat tweederde van de geïnterviewden de behandeling door de politie als positief ervaart. Men waardeert met name de volgende aspecten: de politie luistert goed, schreeuwt niet maar praat, vraagt wat de jongere zelf wil en onderneemt direct actie. De overigen weten meestal niet goed meer hoe ze behandeld zijn; geen enkele cliënt oordeelt negatief.

Mening over het aanbod van JPP

Het merendeel van de geïnterviewde jongeren is tevreden over de hulp die JPP aan hen heeft geboden. Ook de duur van de hulpverlening (maximaal drie maanden) wordt door vrijwel allen als goed beoordeeld. Ongeveer drievijfde van hen zou - mochten zij eventueel weer in problemen raken - weer opnieuw bij het JPP aankloppen voor hulp. De opgebouwde vertrouwensband en het opgebouwde goede contact, het feit dat de JPP-medewerker hun achtergrond nu kent en de verwachting van (opnieuw) een goede afloop vormen hiervoor de hoofdredenen. De weinige geïnterviewde jongeren die expliciet zeggen niet weer bij het JPP te zullen aankloppen, doen dit op één na niet uit ontevredenheid over het JPP, maar omdat ze denken eventuele problemen in het vervolg zelf te kunnen oplossen. Eén jongere is wel ontevreden; hier lijkt sprake van een 'niet klikkende relatie' tussen cliënt en maatschappelijk werker.

In het algemeen staan ook de netwerkpersonen, te weten instellingen en ouders, positief tegenover de door het JPP geboden hulp in de individuele gevallen. Het JPP. Minder dan de helft van de netwerkpersonen acht zichzelf in staat te oordelen over de hulpverlening van het JPP. Zij oordelen alle positief. Dit met name omdat de hulpverlening aan de betrokkene adequaat was, de cliënt zich serieus genomen voelde, het JPP duidelijke gedragslijnen aangaf en heldere afspraken maakte. De overige netwerkpersonen weten niet goed welke interventie het JPP gepleegd heeft of weet niet in hoeverre een opgetreden effect is toe te schrijven aan het JPP.

Enkele respondenten hebben kleine kanttekeningen gemaakt bij het functioneren van het JPP. Hoewel het - gezien het geringe aantal interviews - incidenten betreft, kunnen deze onzes inziens als signaal wel een functie hebben. Wat de geïnterviewde jongeren betreft hebben de kanttekeningen in het algemeen te maken met de manier van communiceren (sommigen hebben niet met de maatschappelijk werker apart kunnen praten, men vond de gespreksduur soms te lang, er lag een enkele keer teveel nadruk op het invullen van papieren tijdens het intake-gesprek, er werd soms te weinig concrete informatie gegeven aan de cliënt over een instelling waarheen deze doorverwezen zou worden).

Ten aanzien van de hulpverlening en samenwerking wordt opgemerkt dat de (telefonische) bereikbaarheid beter kan en dat de beslissing om een cliënt door te verwijzen soms iets zorgvuldiger afgewogen kan worden.

Effecten

De onderzochte groep is met 19 respondenten niet heel groot. Algemene conclusies zijn dan ook moeilijk te geven, wel zijn duidelijke trends zichtbaar.

Met achttien van de negentien geïnterviewde cliënten gaat het ten tijde van het interview volgens henzelf beter dan voordat zij hulp kregen van het JPP. Door tweederde van hen wordt gesteld dat het JPP de belangrijkste rol heeft gespeeld in deze verbetering. De anderen geven aan dat ook andere factoren belangrijk zijn geweest bij het teweeg brengen van de verbetering. Overigens heeft het JPP op deze factoren vaak ook invloed uitgeoefend.

Bij de helft van de cliënten die menen dat het beter met hen gaat, zijn de betrokken netwerkpersonen het met hen eens. In de overige gevallen was ofwel geen netwerk betrokken ofwel spreken de diverse netwerkpersonen elkaar tegen.

Eén cliënt meent dat zijn situatie hetzelfde is gebleven na afsluiting van de hulpverlening door het JPP. Twee van de drie netwerken die zijn geïnterviewd over zijn situatie, bevestigen dat.

5 Netwerkorganisaties over het project

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de samenwerking tussen het JPP en de netwerkorganisaties, gezien vanuit het perspectief van die organisaties. Het verschil met de netwerkorganisaties die in het vorige hoofdstuk worden beschreven is, dat we hier de algemene mening van de vertegenwoordigers van de organisaties over het project hebben gevraagd. In tegenstelling tot hoofdstuk 4 abstraheren we in dit hoofdstuk van de situatie van de individuele jongere.

Naast de politie kunnen de benaderde netwerkorganisaties worden onderscheiden in:

- instellingen die in het project participeren door detachering van werknemers namelijk de Stichting voor Jeugd en Gezin (SJG), Stichting Jeugdhulpverlening (SJHV) en RCJJ;
- overige (hulpverlenings)instellingen zoals het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW), GGD, Bureau Vertrouwensartsen, de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Criminaliteitspreventie;
- instellingen voor onderwijs zoals scholen en de afdeling leerplicht.

In bijlage 2 vindt u de lijst van geïnterviewde contactpersonen en het aantal cliënten van het JPP waar de betreffende instelling contact mee heeft gehad.

Het aantal jongeren van het JPP waar de contactpersonen mee te maken hebben varieert van 1 tot 25. Alleen de politie heeft (als enige aanmelder van het project) met alle cliënten contact gehad. Bij de interpretatie van de gegevens in dit hoofdstuk is voorzichtigheid geboden. Voor enkele organisaties zijn deze immers gebaseerd op incidentele contacten. Daarnaast hoeft de mening van de geïnterviewde niet noodzakelijk de mening van de hele organisatie te zijn, al is wel naar representativiteit gestreefd.

5.2 Waardering van het project

Doelstellingen en opzet

Alle geïnterviewden zijn positief over de doelstellingen van het project. Men onderschrijft het belang van vroegtijdige interventie bij probleemgedrag van een jongere. Probleemgedrag kan een voorbode zijn van delictgedrag of van ernstige gedragsstoornissen. De geïnterviewden menen dat door interventie bij probleemgedrag ernstiger problemen voorkomen kunnen worden.

De politie heeft zelfs de uitgangspunten van het JPP overgenomen en deze in haar beleid opgenomen.

De geïnterviewden zijn in het algemeen lovend over de opzet van het project. Men is vooral positief over de participatie van de politie. De politie zelf, het RCJJ en het AMW Woensel-Zuid constateren dat door de gekozen constructie de politie en de instellingen beter van elkaar weten wat ze doen. De wederzijdse beeldvorming is verbeterd en het vertrouwen tussen politie en de instellingen is vergroot. Een hulpverlener zegt:

"Ik kom nu zelf ook wel eens op het politiebureau en merk dan dat je door die contacten meer begrip en vertrouwen in elkaar krijgt".

Ook de door het JPP beoogde integrale aanpak van de problemen van jongeren en hun gezin wordt door netwerkorganisaties positief beoordeeld. De vertegenwoordigers van het RCJJ constateren dat het netwerk van de jongeren die bij het JPP in behandeling zijn redelijk sluitend is. Gezin, school, hulpverlening en politie trekken vaak één lijn.

Netwerkorganisaties constateren dat het JPP bepaalde structurele gevolgen heeft voor de eigen organisatie.

De politie bijvoorbeeld geeft aan dat minder jongeren met haar in aanraking komen. De politie maakt minder processen-verbaal op en dat heeft volgens hen te maken met een combinatie van factoren, waaronder de preventieve aanpak van het JPP. De politie meldt dat bij hen het inzicht in de problemen van jongeren toeneemt. Men is in het algemeen tevreden over de bereikte resultaten in individuele gevallen.

De vertegenwoordiger van de Stichting Jeugdhulpverlening duidt op een neven-effect: het werk van het project zorgt voor een ontlasting van de reguliere hulpverlening. De groep met crimineel gedrag en/of ernstige gedragsstoornissen, die veelal bij de instellingen voor jeugdhulpverlening of de Raad voor de Kinderbescherming terecht komt, zal door de inspanningen van het JPP geringer van omvang worden en dus minder begeleidingstijd vergen. Men verwacht dat minder cliënten zullen worden doorverwezen naar hulpverleningsinstellingen.

Ook vanuit de Raad voor de Kinderbescherming wordt het JPP gezien als een belangrijke aanvulling op de reguliere hulpverlening gezien. De geïnterviewde meent het volgende:

"Het JPP heeft vanuit zijn opzet een complementaire waarde. De reguliere jeugdhulpverlening heeft vanuit zijn beperkte capaciteit niet de mogelijkheden om in een zo vroeg stadium probleemgedrag van jongeren aan te pakken".

Het JPP heeft nog andere gevolgen voor de jeugdhulpverlening in Eindhoven. De geïnterviewde van het RCJJ geeft bijvoorbeeld aan dat door de komst van het JPP meer hulpverleners in de eerste lijn zijn gekomen en er dus meer aandacht aan preventie kan worden besteed.

De geïnterviewden van de scholen wijzen erop dat het JPP in een belangrijke behoefte voorziet. Scholen hebben, onder andere door eisen vanuit de inspectie, steeds minder gelegenheid jongeren te begeleiden voor problemen die niet direct met de school te maken hebben. Het JPP vult dit gat volgens hen momenteel op.

Ondanks deze algemene positieve waardering, worden de volgende mindere punten genoemd²⁰.

- *Het feit dat alleen de politie jongeren bij het project kan aanmelden.*

Enkele geïnterviewden, namelijk de politie zelf, de Raad voor de Kinderbescherming en Bureau Criminaliteitspreventie ervaren het als een beperking dat andere organisaties de jongeren niet kunnen aanmelden. Als de alertheid van de politie vermindert kan het aantal meldingen dalen en het JPP in een kwetsbare positie terechtkomen.

Hoewel de vertegenwoordiger van de politie het betreurt dat alleen de politie kan melden, wijst deze erop dat ervoor gewaakt moet worden het project te breed te maken: dit kan zorgen voor onduidelijkheid en een minder goede aanpak.

Uit de interviews blijkt dat scholen, de Raad voor de Kinderbescherming, het

20 Een aantal van deze punten werd ook al in de Eerste Tussenrapportage genoemd.

Bureau Vertrouwensartsen en het Bureau Criminaliteitspreventie het probleem dat zij niet kunnen aanmelden in de praktijk oplossen door jongeren te signaleren bij de politie. Als zij denken dat een jongere voor begeleiding door het JPP in aanmerking komt bellen zij de politie of het JPP voor overleg. Indien dat nodig wordt geacht zorgt de politie vervolgens voor de formele aanmelding bij het JPP. Deze manier van indirecte aanmelding wordt in de toekomst mogelijk vergemakkelijkt doordat de politie in toenemende mate overgaat tot adoptie van scholen.

- *De beperking van de begeleidingstijd tot drie maanden.*

Het AMW Woensel Zuid en de Scholengemeenschap Floor Evers wijzen erop dat sommige jongeren langer hulp nodig hebben en dat het niet altijd mogelijk is dat de reguliere hulpverlening de begeleiding direct overneemt. Deze instellingen vinden het daarom wenselijk dat het JPP de begeleiding zou continueren totdat de jongere bij de reguliere hulpverlening terecht kan.

- *Het vrijwillige karakter van de hulpverlening.*

De Anton Schellens-school vindt het een nadeel dat jongeren die geen hulp willen maar deze eigenlijk wel nodig hebben, hulp kunnen weigeren. Bovendien kan geen actie worden ondernomen als afspraken niet worden nagekomen.

Ook de politie signaleert dit probleem en probeert op meer informele wijze 'drang en dwang' toe te passen bij de aanmelding van jongeren en hun gezin.

In de tussenrapportage van het JPP werd gesignaleerd dat 'de rol van het JPP bij een aantal netwerkinstellingen onduidelijk is gebleven'. Op basis van de interviews van representanten van de netwerkorganisaties blijkt dat dit, zij het in beperktere mate, nog steeds het geval is. Bij twee van de 15 geconsulteerde organisaties is het JPP niet bekend of heeft men er geen contact mee had gehad.

Vanuit twee scholen wordt nog opgemerkt dat het wenselijk zou zijn als het aanbod voor de jeugd vanuit de verschillende instellingen meer inzichtelijk zou zijn.

Gepleit wordt voor één loket waar de scholen met de verschillende vragen terecht zouden kunnen.

Attitude en werkwijze

De geïnterviewden zijn in het algemeen zeer te spreken over de attitude en de werkwijze van de projectmedewerkers. Het JPP heeft in hun ogen zeker een toegevoegde waarde.

De informatieuitwisseling tussen de JPP-medewerkers en de netwerkinstellingen over de achtergronden van het probleemgedrag van een jongere en de visie op de gewenste hulpverlening, verloopt goed. De meeste geïnterviewden spreken van een open en zorgvuldige communicatie waarbij veel wederzijds vertrouwen bestaat over de wijze waarop met de informatie wordt omgegaan. Eén van hen zegt:

"Ik geef ze de informatie die ze nodig hebben, ik krijg van hun de informatie die ik nodig heb. En we weten van elkaar dat we er terughoudend, nauwgezet en voorzichtig mee om springen".

Met name met de politie is er een intensief contact. De geïnterviewde van de politie is positief over de 'er-op-af'-mentaliteit van het project. Hij waardeert het dat maatschappelijk werkers vaak het politiebureau van hun werkgebied bezoeken en overleg voeren over jongeren. De onderlinge communicatie verloopt goed. Tussen medewerkers van het JPP en medewerkers van SJG, de SJHV en het RCJJ bestaan tevens uitgebreide informele contacten vanwege de detachering van medewerkers naar het JPP. Doordat de JPP-medewerkers nog in hun eigen instelling werkzaam zijn, komen ze ook daar hun collega's tegen waardoor er mogelijkheden tot informatieuitwisseling zijn. De detachering van de maatschappelijk werkers heeft volgens de SJHV overigens nadelen voor de medewerkers zelf. De maat-

schappelijk werkers moeten hun aandacht over twee werkplekken te moeten verdelen en dat levert het gevaar van versnippering op.

Een gevolg van de goede verstandhouding tussen het JPP en de netwerkorganisaties is, dat organisaties het JPP ook raadplegen over jongeren die nog geen cliënt zijn van het JPP, maar die daar mogelijk wel voor in aanmerking komen. Dit geldt bijvoorbeeld voor scholen en het Bureau Vertrouwensartsen. Andersom consulteert het JPP bepaalde netwerkorganisaties, waaronder Boddaert en de GGD, over de problematiek van een jongere en de beste manier om te begeleiden.

Het aantal contacten tussen de projectmedewerkers en de instellingen en de frequentie ervan hangt af van de situatie. In sommige situaties is er minimaal twee keer per week contact (dit geldt bijvoorbeeld voor de politie), in andere situaties eens in de drie weken. Door deze flexibiliteit wordt volgens de geïnterviewden geen tijd besteed aan onnodig overleg. Dit wordt aangegeven door meerdere organisaties, namelijk de Raad voor Kinderbescherming, SJG, Bureau Vertrouwensartsen, Boddaert, GGD en scholen.

Met uitzondering van die met de politie (daar wonen de maatschappelijk werkers immers de regelmatig gehouden briefings bij) verlopen de meeste contacten via de telefoon. De geïnterviewde van de afdeling leerplicht heeft niet persoonlijk kennis gemaakt met een medewerker van JPP. Hij geeft aan zo'n kennismaking te waarderen, maar vraagt zich af of een dergelijke tijdsinvestering wel loont gezien de werkdruk en het geringe aantal jongeren van het JPP waarmee hij te maken heeft. Zelf heeft hij nog niet het initiatief tot een dergelijk gesprek genomen.

De geïnterviewde van de GGD vindt de projectmedewerkers in de communicatie soms 'drammerig'. Hij geeft aan behoefte te hebben een keer kennis te maken en door te praten over de visie op hulpverlening.

Andere punten waarmee de geïnterviewden de toegevoegde waarde van het project illustreren zijn de volgende.

- *De grote deskundigheid en vakbekwaamheid van de JPP-medewerkers.*

Een geïnterviewde zegt:

"Als wij ergens mee zitten dan bieden zij een oplossing".

Hierdoor bestaat er vertrouwen in de werkwijze van de medewerkers en het project. Dit punt wordt naar voren gebracht door het Bureau Criminaliteitspreventie, afdeling leerplicht, Boddaert, RCJJ en de scholen Anton Schellens en Floor Evers.

- *De JPP-medewerkers tonen veel betrokkenheid en enthousiasme.*

Hierdoor hebben ze een stimulerende werking op de jongere en op andere organisaties. De medewerkers nemen initiatieven en werken resultaat- en handelingsgericht. Deze werkwijze leidt ertoe dat een aantal jongeren en gezinnen vrijwillig begeleiding accepteren en niet overgegaan hoeft te worden tot gedwongen hulpverlening. Dit aspect werd genoemd door de politie, Bureau Criminaliteitspreventie, afdeling leerplicht, Boddaert, RCJJ, Bureau Vertrouwensartsen, Pentacollege, Anton Schellens en SJG.

- *De medewerkers van het JPP houden de belangen van de jongeren in het oog en maken die niet ondergeschikt aan de belangen van het gezin.*

Bij andere begeleidingsvormen zou dit soms wel het geval zijn. Het SJHV wees op dit aspect.

- *De medewerkers van het project zijn makkelijk te benaderen.*

De communicatielijnen tussen het project en de instellingen zijn kort. Als JPP-medewerkers wordt gevraagd langs te komen of terug te bellen reageren ze bovendien snel. De Raad voor de Kinderbescherming, SJG, SJHV, RCJJ,

politie, AMW Woensel-Zuid, afdeling leerplicht, Pentacollege, Scholengemeenschap Floor Evers, Anton Schellens, Bureau Vertrouwensartsen en Bureau Criminaliteitspreventie wijzen op dit punt.

- *Het JPP is altijd in te schakelen.*

- *Het JPP werkt snel en slagvaardig.*

Dit heeft vooral betrekking op de korte tijd die er zit tussen aanmelding en in behandeling nemen van jongeren omdat er geen wachtlijst wordt gehanteerd. Ter illustratie wordt genoemd dat het JPP meestal binnen een week een aangemelde jongere in behandeling neemt. Dit in tegenstelling tot andere hulpverleningsinstellingen, waar soms drie tot vier weken 'geleurd' moet worden met een jongere.

Instellingen zeggen weinig negatieve ervaringen met betrekking tot de werkwijze van het JPP te hebben. De volgende twee punten van kritiek worden genoemd.

- De geïnterviewde van de GGD heeft als enige twijfels over de kwaliteit van de interventies van het JPP. Hij signaleert over-enthousiasme, overactiviteit, over-gemotiveerdheid en over-identificatie met de cliënt. Door deze werkwijze vreest hij dat het JPP cliënten zou kunnen verliezen.
- Vanuit het Pentacollege wordt opgemerkt dat er een aanzienlijk verschil was in het optreden van de twee JPP-medewerkers waar de geïnterviewde mee te maken heeft gehad, de één was actiever en nam meer initiatieven dan de ander.

Suggesties ter verbetering van de respondenten

Aan de vertegenwoordigers van de netwerkorganisaties hebben we gevraagd of men nog suggesties ter verbetering van het JPP had. Hier is het volgende uitgekomen:

- De (telefonische) bereikbaarheid zou verbeterd kunnen worden.
- Het JPP zou aan netwerkinstellingen waarmee het slechts af en toe contact heeft, zoals scholen, meer informatie kunnen geven over wat het nu eigenlijk doet. Desgevraagd geeft de betreffende respondent aan liefst niet via folders geïnformeerd te worden, maar bij voorkeur in de vorm van een presentatie.
- Het JPP zou volgens een respondent meer contact moeten houden met andere hulpnetwerken (overigens erkent de respondent hier zelf ook in gebreke te zijn gebleven).

5.3 Waardering van de samenwerking met het JPP

De samenwerking tussen het JPP en de instellingen vindt voornamelijk plaats rond de begeleiding van individuele jongeren. De meeste organisaties vinden deze concrete samenwerking zonder bureaucratische afspraken en regelingen een prettige werkwijze. De vier geïnterviewden die aan een school verbonden zijn, hebben hiernaast wel behoefte aan een regulier overleg waarin over zaken gepraat kan worden die de individuele begeleiding van een jongere overstijgen.

Om de mening van de netwerkorganisaties over de samenwerking met het project duidelijk te schetsen, geven we eerst aan hoe deze relaties zijn.

- De politie meldt jongeren met probleemgedrag bij het JPP aan (stap 1).
Het JPP besluit na een kort onderzoek of:
 - Het JPP de jongere in samenwerking met andere organisaties zelf begeleidt. In deze stap vindt afstemming plaats (stap 2).
 - De jongere wordt doorverwezen naar de reguliere vrijwillige hulpverlening of de justitiële hulpverlening (stap 3).
- Na maximaal drie maanden sluit het JPP de begeleiding af of:

- Het JPP verwijst de jongere alsnog door naar een andere instelling indien noodzakelijk (stap 4).

Per stap is de samenwerking en de waardering ervan, als volgt:

Stap 1: aanmelding

Volgens de geïnterviewde van de politie is de samenwerking tussen politie-functies en de maatschappelijk werkers van het JPP in het algemeen goed. Er is regelmatig overleg op het politiebureau van het werkgebied van de betreffende maatschappelijk werker.

De politie geeft aan tevreden te zijn over het verloop van de aanmeldingen. De communicatie tussen haar en het project verloopt goed. Wel maakt men de kanttekening dat een goede aanmelding de politie ook veel tijd kost. In verband met de taxatie immers moet de politie op verschillende plekken informatie over de jongere inwinnen. In het algemeen wordt hiervoor bij de politie wel tijd vrijgemaakt.

De politie geeft eveneens aan tevreden te zijn over de wijze van terugkoppeling door het JPP. Dit gebeurt tijdens de regelmatige briefings, waar de voortgang van bestaande cliënten en de nieuwe aanmeldingen aan de orde komen.

Stap 2: afstemming van de begeleiding

Behalve de JPP-medewerker oefenen nog andere personen invloed uit op het gedrag van de jongere, bijvoorbeeld ouders, leerkrachten van een school en eventueel vertegenwoordigers van andere hulpverleningsinstanties. De interventies vanuit deze verschillende personen en verschillende aspecten van de leefwereld dienen op elkaar afgestemd te worden.

Uit de interviews blijkt dat het JPP zich naar tevredenheid van de andere organisaties van de coördinerende taken kwijt. De geïnterviewden zijn positief over het overleg van JPP-medewerkers met andere organisaties en de afspraken over de begeleiding. Men waardeert het dat het JPP de betrokkenen informeert over de gemaakte afspraken en over de naleving daarvan. Ook nemen de bij de begeleiding betrokken instellingen zelf contact op om de JPP-medewerker over de voortgang te informeren.

Over de samenwerking bij de begeleiding is het oordeel eveneens positief. Als redenen voor het positieve oordeel, geeft men aan dat het JPP heel praktisch is ingesteld, dat de aanmelding heel direct verloopt, dat er een open uitwisseling van informatie is, dat er snelle kortsluiting plaatsvindt over de richting waarin de hulpverlening gaat en dat er frequent en goed (telefonisch) contact is om de voortgang te rapporteren. Ook wordt het door een netwerkinstelling waar regelmatig contact mee wordt onderhouden, gewaardeerd dat het JPP af en toe vertelt hoe het gaat met oude cliënten. Een andere instelling (school) stelde het op prijs dat de JPP-medewerker naar de school wilde komen.

In de loop van het project zijn met het Bureau Criminaliteitspreventie afspraken gemaakt over de afbakening van de doelgroep: jongeren met delictgedrag gaan naar het Bureau en jongeren met probleemgedrag worden begeleid door het JPP. Bij grensgevallen tussen probleem- en delictgedrag begeleiden beide organisaties in goede onderlinge verstandhouding de jongere. Volgens de geïnterviewde hebben beide organisaties het besef dat ze elkaar nodig hebben. Inmiddels is tot co-producties tussen het JPP en Bureau Criminaliteitspreventie besloten. Er zal samenwerking plaats vinden bij jongeren die Halt-waardig delictgedrag vertonen in en die een achterliggende problematiek hebben.

Vanuit het Bureau Criminaliteitspreventie wordt erop gewezen dat het in de toekomst wenselijk is dat de samenwerking tussen het project en het bureau inten-

siever wordt. Geconstateerd wordt dat er nu jongeren buiten de boot vallen. Volgens de geïnterviewde gaat het hierbij om jongeren met een leeftijd tot 12 jaar, die niet via het strafrecht kunnen worden benaderd.

Stap 3 en 4: doorverwijzingen

De doorverwijzingen vinden zonder grote inhoudelijke problemen plaats. Een geïnterviewde zegt:

"In gezamenlijk overleg bekijken we of onze instelling de juiste plek is voor een jongere, dit gaat altijd in goede harmonie".

Andere geïnterviewden bevestigen dit beeld: een eventueel verschil van mening over de vraag wat de beste aanpak is voor een jongere wordt in goed overleg opgelost.

Het JPP heeft met het JAC, SJG en de SJHV een schriftelijke overeenkomst gesloten waarin is vastgelegd dat jongeren die door het project naar deze instellingen worden verwezen met voorrang worden behandeld.

Het Boddaert heeft geen afspraken met JPP over een voorrangsbeleid. Ondanks dat de instelling soms een wachtlijst heeft is het nog niet gebeurd dat de begeleiding door JPP is afgesloten en de jongere nog niet bij Boddaert terecht kan. Dit komt doordat JPP en Boddaert reeds in een vroeg stadium overleg hebben of Boddaert de juiste begeleidingsmogelijkheden biedt voor een jongere. Indien dit zo is wordt de aanmeldingsprocedure gestart.

Doorverwijzingen van het JPP naar een andere organisatie gaan gepaard met een rapportage van het project. Het SJG en de SJHV merken op dat deze rapportages van het JPP niet voldoen aan de normen die zij hanteren. Wel zijn de rapportages van de JPP-medewerkers verbeterd in vergelijking met de start van het project. De geïnterviewde van het SJG geeft aan dat deze instelling behoefte heeft aan uitgebreide rapportage voor een goede intake. Hierin zouden een heldere analyse en diagnose van de problematiek, het hulpverleningsplan en de motivatie voor doorverwijzing naar het SJG moeten staan.

Nadat het JPP een jongere heeft doorverwezen naar een instelling vindt over de invulling van de begeleiding terugkoppeling plaats door de organisatie die de jongere daarna begeleidt.

5.4 Beoordeling van de effecten van het JPP

De meeste geïnterviewden zijn terughoudend in hun oordeel over de effecten van de interventies van het JPP. Zij wijzen erop dat het zeer moeilijk is het aandeel van het project aan te geven in een eventuele gedragsverandering van jongeren. Hieraan leveren immers ook de interventies vanuit het gezin, de politie, de school en eventuele andere hulpverleningsorganisaties een bijdrage. Bovendien hebben sommige geïnterviewden slechts met een gering aantal jongeren te maken gehad. Men heeft daarom in hun ogen onvoldoende inzicht in de totale werkwijze van het JPP om een algemeen oordeel over de effecten te vellen. Het was in dit kader ook niet mogelijk om specifiek in te gaan op de effectiviteit van de JPP-aanpak voor allochtone jongeren.

De overgrote meerderheid van de geïnterviewden (de politie, de Raad voor de Kinderbescherming, het Bureau Criminaleitspreventie, SJG, SJHV, RCJJ, scholen, de afdeling leerplicht en Boddaert) veronderstelt een positief effect van het

project. Hierbij wijst men op de redenering dat als probleemgedrag niet aangepakt wordt dit kan uitlopen op delictgedrag of ernstiger gedragsproblemen. In het verlengde hiervan wordt opgemerkt dat vroegtijdige interventies sneller effect sorteren bij probleemgedrag dan dat wordt gewacht met begeleiding tot de problemen verergerd zijn. Door de interventies van het JPP en door hun doorverwijzingen zullen er in deze redenering minder jongeren met ernstige gedragsproblemen of delictgedrag komen.

De geïnterviewden van de politie, het Bureau Criminaliteitspreventie en de Raad voor de Kinderbescherming zijn het meest stellig in deze redenering. Vooral de vertegenwoordiger van de politie meent dat door de preventieve activiteiten van het JPP, het aantal jongeren met problemen afneemt. De politie constateert eveneens dat het aantal opgemaakte processen-verbaal tegen jongeren is gedaald. Deze daling heeft een aantal mogelijke oorzaken:

- de activiteiten van het JPP;
- de activiteiten van het Halt-bureau;
- de reorganisatie van de politie;
- de meer preventief gerichte werkwijze van de politie.

De vertegenwoordiger van de politie meldt ook dat de aanvankelijke scepsis bij veel politiefunctionarissen over de effectiviteit van de JPP-aanpak is omgeslagen en men graag wil samenwerken. Men ziet dat de interventies van het JPP bij jongeren succes hebben.

De geïnterviewde van het Bureau Criminaliteitspreventie verwoordt het als volgt:

"Het is de kracht van het JPP dat het de jongere zijn problemen in het juiste perspectief laat zien, de jongeren weer wat bevestiging en zelfvertrouwen geeft, waardoor ze beter met hun situatie kunnen omgaan en ze weer verder kunnen.

Als jongere met probleemgedrag hun gedrag aanpassen is het voor een groot deel te danken aan het JPP".

Niet alle geïnterviewden gaan zover in hun conclusies. Wel constateert men dat sommige jongeren hun gedrag hebben veranderd en geen problemen meer veroorzaken. Men zegt te denken dat de interventies van het JPP daar in meer of mindere mate aan hebben bijgedragen. Bij sommige anderen echter heeft de begeleiding van het project niet tot het gewenste resultaat geleid. Zij vertonen nog steeds probleemgedrag, dit gedrag is verergerd of ze zijn afgegleden naar het criminele circuit.

Sommige scholen en instellingen naar wie het JPP jongeren heeft doorverwezen merken een ander effect op. Aangegeven wordt dat jongeren die door het JPP begeleid zijn vaak beter hun eigen situatie onder woorden kunnen brengen. De geïnterviewde van een school zegt:

"Je merkt dat sommige jongeren daardoor rustiger worden".

Samengevat zijn de geïnterviewden positief over het project en men is dan ook van mening dat het werk van het project gecontinueerd moet worden. Eén van hen merkt op:

"Als het JPP weg is waar moeten wij dan naar toe voor vroegtijdige interventies en een integrale aanpak?"

5.5 Conclusies

Opzet, werkwijze en samenwerking

In het algemeen zijn de door ons benaderde vertegenwoordigers van netwerk-instellingen positief over het JPP. Men is positief over de uitgangspunten van het project, de manier waarop het is opgezet en de werkwijze.

Men voelt zich aangesproken door de preventieve aanpak van het project. Het reageren op geconstateerd probleemgedrag van jongeren en niet afwachten tot delicten zijn gepleegd, wordt toegejuicht. Ook de integrale werkwijze waardeert men.

Uiteraard zijn er ook, zij het kleine, punten van kritiek. De belangrijkste zijn:

- alleen de politie mag aanmelden;
- het feit dat de hulpverlening vrijwillig is, biedt soms onvoldoende ingang naar jongere en/of gezin.

Ook de medewerkers van het project, de spil van alles, krijgen veel waardering. Men stelt hun betrokkenheid, enthousiasme en deskundigheid zeer op prijs. De communicatie tussen project en netwerkorganisaties verloopt in het algemeen goed en er vindt een zinvolle informatie-uitwisseling plaats. Het project heeft dan ook zeker een toegevoegde waarde volgens de geïnterviewde vertegenwoordigers van de netwerkorganisaties.

Het zal dan ook geen verbazing wekken dat netwerkorganisaties in het algemeen positief zijn over de samenwerking met het JPP. De politie geeft aan dat, ondanks de problemen rondom de reorganisatie, politiefunctionarissen voor aanmeldingen bij het project zorgen.

Men is positief over de tijdens het hulpverleningstraject verzorgde coördinatie door het JPP. De doorverwijzingen verlopen in het algemeen ook naar tevredenheid van de netwerkorganisaties, al wil een enkeling uitgebreider rapportages.

Effecten

De preventieve aanpak van het project heeft een aantal directe gevolgen volgens enkele geïnterviewden. Er is in Eindhoven meer aandacht voor preventie ontstaan en de jeugdhulpverlening zal op termijn minder klanten aangemeld krijgen.

Overigens is het voor de geïnterviewde vertegenwoordigers moeilijk om concreet de effecten van het JPP aan te geven. Men wijst erop dat ook anderen interventies plegen die de situatie van jongeren beïnvloeden. Bovendien heeft men soms maar met een gering aantal jongeren te maken gehad en durft men daaraan geen algemene conclusies te verbinden.

De vertegenwoordiger van de politie constateert een daling van het aantal opge maakte processen-verbaal tegen jongeren. Naast andere factoren is het optreden van JPP hiervoor een mogelijke oorzaak. In elk geval is de bereidheid van individuele politiefunctionarissen tot samenwerken met het JPP in de loop van het project steeds groter geworden, door de positieve effecten die men ziet bij jongeren.

Ondanks de voorzichtigheid bij de meeste geïnterviewden bij het oordeel over de effecten, is de algemene mening dat het project moet worden voortgezet.

6 Conclusies en aanbevelingen

De resultaten van het project

In het onderzoek naar het Jeugd-Preventie-Projekt zijn een aantal relevante bronnen betrokken. Het gaat om de registratiegegevens, interviews met projectmedewerkers, interviews met jongeren en vertegenwoordigers van relevante netwerkorganisaties. Deze bronnen bieden gezamenlijk inzicht in het functioneren en de effecten van het project.

Uit de registratiegegevens blijkt dat ongeveer driekwart van de jongeren weer zelfstandig functioneert na de hulp van het project of wordt doorverwezen.

Op het moment van het verlaten van het project, functioneert het merendeel van de cliënten op bepaalde terreinen naar de inschatting van de maatschappelijk werkers beter dan toen ze instroomden. Dit geldt voor de onderzochte gebieden leefomgeving, scholing, politie/justitie en vrije tijd. Overigens werd de situatie op het moment van instroom niet heel ongunstig beoordeeld.

De harde doelstelling die het project zichzelf heeft opgelegd, is ruimschoots bereikt: slechts gemiddeld 16% van de onderzochte cliënten komt binnen een jaar na uitstroom met de politie in aanraking vanwege een strafbaar feit. Kanttekening hierbij is wel dat bij een aantal jongeren, gezien hun leeftijd en problematiek, de kans hierop gering is.

Uit de interviews met enkele jongeren en belangrijke personen uit hun netwerken blijkt eveneens dat het JPP positieve effecten bereikt. De meerderheid van de geïnterviewde jongeren geeft aan dat hun situatie verbeterd is (mede) door de inzet van het JPP. Vertegenwoordigers van netwerkinstellingen bevestigen dit beeld, wanneer zij de situatie van de individuele jongere beoordelen. Het project slaagt erin problemen te helpen oplossen en verbeteringen te bereiken in de situatie van individuele jongeren. Vooral ouders wijzen op de positieve effecten van de interventies.

Enkele vertegenwoordigers van netwerkorganisaties stellen vast dat het project ook meer in algemene zin gevolgen heeft. Er is in Eindhoven meer aandacht voor preventie ontstaan en men verwacht dat de jeugdhulpverlening op termijn minder klanten aangemeld zal krijgen. Ook worden door de politie minder processen-verbaal tegen jongeren uitgeschreven. Dit heeft een aantal oorzaken, waarvan de aanpak van het JPP er mogelijk één is.

Het is voor de geïnterviewde vertegenwoordigers van netwerkinstellingen moeilijk om concreet de effecten van het JPP aan te geven. Men wijst erop dat ook anderen interventies plegen die de situatie van jongeren beïnvloeden. De algemene mening is dat het project moet worden voortgezet.

Alle door ons onderzochte bronnen wijzen in dezelfde richting: het project behaalt positieve effecten en bereikt in grote lijnen haar doelstellingen.

Aanbeveling 1

Wij bevelen aan, gezien de positieve effecten, de integrale aanpak van het JPP voort te zetten en deze te implementeren in het reguliere beleid van politie, jeugdhulpverlening en andere instellingen.

De eerste stappen voor de implementatie van het JPP zijn reeds gezet. Eindhovense organisaties hebben besloten de bestaande aanpak onder gezamenlijke financiering voort te zetten. De provincie Noord-Brabant heeft na overleg met de instellingen besloten vanuit gelden voor de jeugdhulpverlening een structurele bijdrage te leveren. De gemeente Eindhoven heeft toegezegd voor vier jaar te zullen subsidiëren en de Regio-politie Brabant Zuidoost zal structureel financieren. Het JPP wordt onderdeel van het project Integrale Veiligheid Eindhoven.

Het project op beleidsniveau

Het JPP is een produkt van nauwe samenwerking. Drie Eindhovense instellingen voor (jeugd)hulpverlening werken erin samen met de politie. Door de politie gesig-naleerd probleemgedrag vormt het aangrijpingspunt voor een preventief hulpverle-ningsaanbod vanuit het project.

In het project geeft de politie inhoud aan haar signalerende taak. De instellingen voor jeugdhulpverlening bieden hulp aan jongeren die zonder het project voorals-nog buiten de hulpverlening zouden blijven. Het JPP sluit gezien haar doelstelling van preventie van criminaliteit, direct aan bij het integrale veiligheidsbeleid dat in Eindhoven wordt gevoerd.

Aanbeveling 2

Wij bevelen aan de in het project tot stand gekomen samenwerking tussen de Eind-hovense instellingen voor jeugdhulpverlening onderling en die tussen deze instellin-gen en de politie, voort te zetten. In het vervolg van het experiment dient deze samenwerking een continue punt van aandacht te zijn op het beleidsniveau van de betrokken organisaties.

Naast de rol van de genoemde instanties dient ook die van de gemeente Eindhoven in het project gewaarborgd te zijn. Het project kan een belangrijke signaalfunctie hebben ten behoeve van het integrale veiligheidsbeleid en de gemeente kan nood-zakelijke randvoorwaarden voor het project realiseren.

In dat verband bevelen wij aan een regelmatig overleg op beleidsniveau in te stellen tussen politie, verantwoordelijke instellingen voor jeugdhulpverlening en gemeente. In dit overleg kan op het terrein van de jeugdzorg beleid bepaald en afgestemd worden. Onder meer de voortgang van de JPP-aanpak dient erin aan de orde te komen. Mogelijk is de in te stellen regiegroep, waaraan de politie en instellingen voor jeugdhulpverlening deelnemen, hiervoor een geschikt orgaan.

Projectorganisatie

Bij de start van het project is -mede op aandringen van de initiatiefnemers- aan een aantal randvoorwaarden voldaan:

- het project is gefaseerd opgezet;
- vantevoren is de structuur van het project duidelijk vormgegeven;
- de samenwerking tussen politie en jeugdhulpverlening heeft de vorm van het project bepaald;
- de werkwijze is goed voorbereid;
- politie en jeugdhulpverleners hebben gezamenlijk een introductie-opleiding ge-volgd;
- de detachering van maatschappelijk werkers vanuit de instellingen naar het pro-ject zorgde voor een goede positie in de jeugdhulpverlening.

Het project is erin geslaagd in te spelen op veranderende omstandigheden. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is de wijze waarop men reageerde op de politie-reorganisatie die in 1994 zijn beslag kreeg. Met deze reorganisatie verloor men de directe aanspreekpunten binnen de politie: de wijkagenten. Men moest veel inves-teren om nieuwe contactpersonen binnen de gevormde afdelingen te verkrijgen.

Dat is gelukt en in de meeste afdelingen zijn samenwerkingsrelaties opgebouwd met meerdere basispolitiefunctionarissen.

Hierin is de rol van de politie zelf ook van belang geweest. Jeugdzorg vormde een prioriteit binnen het nieuw gevormde regiokorps en het JPP past in de filosofie van de politie van 'kennen en gekend worden'.

Ook de positie in de richting van de hulpverleningsorganisaties is stevig verankerd, onder meer door de detacheringsconstructie, waarbij de maatschappelijk werkers zowel voor het project als voor de eigen instelling werken.

Aanbeveling 3

De voor jeugdzaken bij de politie (gedeeltelijk) vrijgestelde functionarissen moeten gehandhaafd blijven als belangrijkste aanspreekpunten voor de maatschappelijk werkers van het project. Ook moeten zij binnen de afdelingen duidelijk aanspreekbaar zijn voor het publiek. Op die wijze kan goede invulling gegeven worden aan de prioriteit die de politie aan jeugdzaken geeft.

Voor een verdere uitbouw van de samenwerking met de politie zouden de per afdeling gemaakte afspraken helder op papier gezet moeten worden en verspreid worden onder de politiefunctionarissen. In regelmatig overleg met de afdelingschefs kan de voortgang van de afspraken aan de orde worden gesteld. Tevens adviseren wij om jaarlijks de behoefte aan cursussen met betrekking tot de signalering en taxatie onder de politie te inventariseren en indien gewenst, extra mogelijkheden aan te bieden.

Instellingen voor jeugdhulpverlening hebben via de detacheringsconstructie medewerkers in huis gekregen die in het JPP ervaring hebben opgedaan met preventieve hulpverlening aan jongeren. Wij bevelen aan dat door die instellingen voor interne overdracht van deze kennis wordt zorg gedragen. Dit kan de positie van het project versterken.

De werkwijze van het project

Het project hanteert een vantevoren uitgedachte werkwijze. Taakgericht casework en een integrale aanpak van de leefgebieden van jongeren zijn belangrijke onderdelen ervan. Alle projectmedewerkers stralen een mentaliteit uit die valt te typeren als 'er-op-af'. Het project werkt snel en slagvaardig. De politie, andere netwerkorganisaties en ook jongeren, geven aan dat dit de sterke kanten van de JPP-aanpak zijn.

Door ons geïnterviewde cliënten geven aan tevreden te zijn over de hulp van het project. De maatschappelijk werkers slagen er in om het vertrouwen te winnen van jongeren. Zij kunnen over hun problemen praten en krijgen ondersteuning bij de aanpak daarvan. Jongeren vinden het prettig dat de maatschappelijk werkers naar hen toekomen en dat zij niet naar een instelling moeten. Ouders spreken er hun waardering over uit dat de projectmedewerkers erin slagen een tussenpositie in te nemen en het vertrouwen van alle betrokkenen te winnen.

Netwerkinstellingen roemen de houding van de projectmedewerkers en hun deskundigheid. De projectmedewerkers zijn betrokken en gaan snel en slagvaardig te werk.

Een regelmatig terugkerende klacht betreft de bereikbaarheid van het project. Dit brengen zowel de geïnterviewde jongeren als vertegenwoordigers van netwerkorganisaties en de maatschappelijk werkers zelf naar voren. Dit heeft vooral praktische redenen. Het feit dat de maatschappelijk werkers niet achter hun bureau blijven zitten en vaak op pad zijn, speelt hierin een rol.

Aanbeveling 4

Wij bevelen aan bij continuering de ontwikkelde werkwijze voort te zetten. Zoals ook al tijdens de experimentele fase gebeurde, dient men de werkwijze steeds verder uit te werken, bijvoorbeeld door het organiseren van bijeenkomsten over actuele thema's.

Aanbeveling 5

Voorts verdient het aanbeveling dat de reguliere (jeugd)hulpverlening aspecten van de aanpak van het project overneemt, voorzover dat in de praktijk nog niet het geval is. Het gaat vooral om de snelheid van handelen, niet-bureaucratisch te werk gaan en een consequente toepassing van de werkwijze. Deze aspecten worden door de cliënten positief gewaardeerd.

Aanbeveling 6

De bereikbaarheid van het project moet verbeteren. Er moet meer duidelijkheid gegeven worden over de uren waarop maatschappelijk werkers bereikbaar zijn en de termijn waarop men bij geen gehoor een reactie kan verwachten. Mogelijk is de instelling voor een vast telefoonnummer of de instelling van een wekelijks spreekuur per maatschappelijk werker een oplossing. Daarnaast kan gedacht worden aan praktische oplossingen die goed aansluiten bij de werkwijze, zoals de aanschaf van draagbare telefoons of piepers voor de maatschappelijk werkers. Uiteraard vereist dit een nadere kostenafweging.

De aanmelding bij het project

De politie is de enige aanmelder bij het JPP. Bij de problemen die de politie constateert is in 13% sprake van problemen op het terrein van politie/justitie (probleem- en/of delictgedrag). De politie blijkt, overeenkomstig de verwachtingen, een brede signalerende taak te hebben: ook problemen op allerlei andere terreinen worden door haar geconstateerd.

De daartoe opgeleide politiefunctionarissen zijn in staat goede taxaties te verrichten. De inschatting van de problemen van de jongere door de politie komt overeen met die door de maatschappelijk werkers. De politie constateert relatief gezien iets meer problemen op het leefgebied politie/justitie (het eigen 'werkterrein') en dat van de leefomgeving.

Ook de inschatting van de benodigde hulp door de politie en de maatschappelijk werkers ligt zeer dicht bij elkaar. In meerderheid van de gevallen adviseert de politie tot kortdurende hulpverlening en komen de maatschappelijk werkers tot dezelfde conclusie.

Van verschillende kanten komt kritiek op het feit dat alleen de politie aan kan melden. Ook andere organisaties, bijvoorbeeld scholen willen graag jongeren aan kunnen melden. Met de beoogde instelling van een centraal aanmeldingspunt in Eindhoven kan mogelijk aan deze wens worden voldaan.

Aanbeveling 7

Wij bevelen aan de samenwerking tussen jeugdhulpverlening en politie voort te zetten. De politie is in staat om probleemgevallen te signaleren die voor hulpverlening in aanmerking komen. De taxaties van de politie zijn van goede kwaliteit en komen overeen met die van de maatschappelijk werkers.

In de toekomst moet het project, zeker tegen de achtergrond van het nieuwe centrale aanmeldingspunt, de mogelijkheid onderzoeken om via ook andere kanalen jongeren op te nemen. Vanzelfsprekend moeten dan eerst heldere procedures worden vastgesteld met de nieuwe aanmelders, waarbij over en weer verplichtingen worden aangegaan. Het verdient daarbij aanbeveling stap voor stap te werk te

gaan en bijvoorbeeld te beginnen met aanmelding door de leerplichtambtenaar of door één school. Mogelijk dat de op gang gekomen samenwerking met Bureau Halt een eerste stap is in deze richting.

Omvang doelgroep

Bij de start beoogde men 300 jongeren op jaarbasis in te laten stromen. Dit voor-nemen is in het eerste jaar bijgesteld tot een aantal van 168. Men constateerde dat veel aangemelde jongeren een meervoudige problematiek hebben en dat bij hen een langer hulpverleningstraject noodzakelijk is. De instroomcijfers zijn gebaseerd op de vastgestelde case-load voor de maatschappelijk werkers van zeven cliënten per persoon.

Uit de registratiegegevens blijkt dat gemiddeld 120 jongeren per jaar zijn inge-stroomd. Het gestelde target is duidelijk niet gehaald. Oorzaken voor de bij de verwachtingen achterblijvende instroom zijn:

- de nasleep van de reorganisatie van de politie;
- het achterblijven van de aanmeldingen vanuit een afdeling van de politie waar het project weinig aanspreekpunten heeft;
- men slaagt er niet in alle zaken binnen de gestelde limiet van drie maanden af te sluiten, enerzijds omdat de hulpverlening soms nog een korte extra inspanning vergt en overdracht niet wenselijk is, anderzijds omdat doorverwijzingen soms traag verlopen.

Bovendien is het niet onmogelijk dat de aanvankelijke streefcijfers te hoog zijn ingeschat.

We hebben geen duidelijke signalen gekregen van netwerkorganisaties dat de capa-citeit van het project te gering zou zijn en dat jongeren die wel in aanmerking komen voor preventieve hulpverlening, deze niet krijgen. Bovendien achten wij, gegeven ervaringen bij andere projecten, de bereikte instroom zeker niet gering. Wij concluderen wel dat, gegeven de geformuleerde doelgroep, de capaciteit van het project niet volledig benut wordt. Desalniettemin heeft het project zijn bestaansrecht voldoende bewezen.

Aanbeveling 8

Het project stelt op basis van de ervaringsgegevens vast dat de maximale capaciteit ongeveer 120 jongeren per jaar bedraagt. Dit geldt zeker voor het geval niet tot uitbreiding wordt besloten van de instellingen die kunnen aanmelden.

Het project en de betrokken instellingen moeten vervolgens zorgen voor een flexi-bele inzet van de maatschappelijk werkers. In tijden van topdrukke zouden de maat-schappelijk werkers meer uren voor het JPP kunnen maken en in slappe tijden meer uren voor de eigen instelling.

Kenmerken doelgroep

Het grootste deel van de bereikte doelgroep van het project heeft een leeftijd tussen de 10 en de 17 jaar, vooral jongeren van 14 en 15 jaar hebben van het project gebruik gemaakt. Eenderde van de jongeren heeft een allochtone achtergrond, wat gezien de samenstelling van Eindhoven bevolking een lichte oververtegenwoor-diging betekent. Dit geldt vooral voor Marokkaanse jongeren.

Voor wat betreft de problematiek van de jongeren, slaagt men erin de beoogde doelgroep te bereiken, namelijk jongeren met probleemgedrag die (nog) geen delictgedrag vertonen. Overigens stromen ook jongeren in die problemen hebben, maar bij wie de kans dat zij delicten zullen gaan plegen, gering is. Aan deze jongeren moet zeker een hulpaanbod gedaan worden. Het is gezien haar doelstel-lingen de vraag of het JPP dat moet doen.

Aanbeveling 9

Het project maakt een heroverweging voor wat betreft de problematiek van haar doelgroep en daarmee samenhangend van haar doelstelling. Dit om helderheid te verschaffen over de taken en het bereik van het project. De keuzemogelijkheden zijn de volgende.

- *De 'smallere' insteek van criminaliteitspreventie.*

Het JPP richt zich dan op het voorkomen van delictgedrag en helpt alleen jongeren met probleemgedrag, die naar verwachting zonder ingrijpen over zullen gaan tot het plegen van delicten.

- *De 'bredere' insteek van preventieve jeugdhulpverlening.*

Het JPP richt zich dan op het weer zelfstandig laten functioneren van jongeren en helpt jongeren met problemen, ongeacht de vraag of deze ooit tot het plegen van delicten zullen leiden.

Aanbeveling 10

Gezien de etniciteit van de ingestroomde cliënten, verdient het aanbeveling de instroom van allochtone hulpverleners in het project en binnen aanpalende voorzieningen te bevorderen.

Daarnaast verdient het aanbeveling om bij de benadering van het netwerk van de cliënten zo mogelijk over te gaan tot inschakeling van relevante allochtone vertrouwenspersonen.

Samenwerking intern

Binnen het project verloopt de samenwerking goed. Er zijn regelmatig teamoverleggen waarin afstemming plaats vindt van de werkwijze van het project. De maatschappelijk werkers passen een vergelijkbare werkwijze toe. De interne organisatie van het project functioneert goed en de maatschappelijk werkers zijn tevreden over de manier waarop het project gecoördineerd wordt. Er is een team geformeerd dat gezamenlijk optrekt.

De organisatie van het project is afgestemd op die van de politie. De maatschappelijk werkers hebben ieder hun eigen werkgebied dat bestaat uit een afdeling van de politie. Er vindt geen directe samenwerking plaats tussen de maatschappelijk werkers. Zij zijn niet op de hoogte van elkaars netwerken en dit levert gevaren op voor de continuïteit van de hulpverlening aan jongeren, bijvoorbeeld ingeval van ziekte. Eventuele overloop in één afdeling kan in deze constructie niet door een maatschappelijk werker van een andere afdeling worden opgevangen.

Aanbeveling 11

Wij bevelen aan de bestaande projectorganisatie, waarin door coördinatie en overleg voor een gemeenschappelijk optreden gezorgd wordt, voor te zetten.

Voorts zou ook de koppeling van de maatschappelijk werker aan een politieafdeling voortgezet moeten worden. Daarnaast zouden, in het belang van de continuïteit van de hulpverlening, duo's van maatschappelijk werkers gevormd moeten worden.

Binnen elke afdeling zou één andere maatschappelijk werker in het netwerk geïntroduceerd moeten worden, waardoor mogelijkheden voor overdracht van zaken gecreëerd worden.

Op deze manier kan voorkomen worden dat in verband met capaciteitsproblemen bij één afdeling, jongeren die voor de JPP-aanpak geschikt zijn naar andere hulpverleningsvormen moeten worden doorverwezen. Bovendien levert het goede mogelijkheden voor opvang bij eventuele ziekte van een maatschappelijk werker.

Samenwerking extern

Op basis van de interviews met de vertegenwoordigers van netwerkorganisaties concluderen we dat de samenwerking tussen het JPP en deze organisaties goed verloopt. Van belang hierbij is de werkwijze van het project en de attitude van de projectmedewerkers, die men beide zeer positief beoordeelt.

Men is positief over de tijdens het hulpverleningstraject verzorgde coördinatie van de hulpverlening door het JPP. De doorverwijzingen verlopen in het algemeen ook naar tevredenheid van de netwerkorganisaties, al wil een enkeling uitgebreider rapportages. Vooral het feit dat met een aantal instellingen afspraken bestaan over de reservering van plaatsen voor cliënten is voor het project van belang.

Het JPP is minder positief over het verloop van de doorverwijzingen. Enkele organisaties opereren hierin bureaucratisch hetgeen de slagvaardige aanpak van het project kan frustreren. Aan de andere kant zijn de instellingen waarnaar doorverwezen wordt, niet alle tevreden over de schriftelijke overdracht.

Nog steeds zeggen een aantal netwerkorganisaties, met name scholen, onvoldoende op de hoogte te zijn van het functioneren van het project.

Aanbeveling 12

Wij bevelen aan de procedures voor doorverwijzingen te herzien. Met name de doorverwijzingen naar de Stichting Jeugdzorg en naar de Raad voor de Kinderbescherming verlopen traag. Een goede afstemming van voorzieningen voor jeugdigen en een sluitend verwijstraject is een belangrijke voorwaarde voor een effectieve aanpak. Het JPP mag niet onnodig lang blijven zitten met cliënten die niet snel kunnen worden doorverwezen. Alle betrokkenen hebben belang bij korte lijnen en snelle procedures. Sturende organen zoals de provincie, de gemeente en justitiële instellingen hebben hierin een taak.

Voorts heeft het JPP een belangrijke signalerende functie ten aanzien van probleemgebieden (bijvoorbeeld de problematiek van stiefoudergezinnen). Deze signalen dienen ingebracht te worden tijdens besprekingen met het netwerk.

Aanbeveling 13

Wij bevelen voorts aan blijvend aandacht te besteden aan de bekendheid van het project bij netwerkorganisaties zoals scholen en buurtwerk. Persoonlijke contacten van coördinator en de maatschappelijk werkers met vertegenwoordigers van dergelijke instellingen zijn hierin van belang.

Mogelijke uitbreiding

De JPP-aanpak blijkt vruchten af te werpen voor de doelgroep jongeren met probleemgedrag. In het project, maar ook op andere plaatsen wordt in toenemende mate problematiek bij jongeren onder de 12 jaar geconstateerd. Deze groep is niet strafrechtelijk te benaderen, maar een maatschappelijke reactie op delictgedrag bij deze groep is op zijn plaats. Hierbij kan onder andere aan actie van bureau Halt gedacht worden. Tevens dient voldoende aandacht geschonken te worden aan probleemgedrag van deze kinderen.

Daarnaast is er sprake van verslavingsproblematiek bij jongeren. Het gaat met name om gok-, alcohol- en drugsverslaving. Ook hier kan met een vroegtijdige reactie erger worden voorkomen.

Aanbeveling 14

Wij bevelen aan onderzoek te verrichten naar de noodzaak en de mogelijkheden voor een gezamenlijke aanpak van de problematiek van jongeren onder de 12 jaar. Naast Bureau Halt zijn de politie, instellingen voor jeugdhulpverlening en het JPP relevante partners.

Voorts achten wij het zinvol na te gaan in hoeverre de JPP-aanpak uitgebreid zou kunnen worden naar verslavingsgedrag van jongeren. Hier is samenwerking tussen politie, CAD en JPP op zijn plaats.

Bijlage 1:

Deelnemers begeleidingscommissie

Naam	Organisatie
Mevrouw W.A.C. Crijns	Openbaar Ministerie
Mevrouw W. v.d. Bichelaar	Maatschappelijk Werk Eindhoven
Mevrouw Th. Bogers	Raad voor de Kinderbescherming
De heer B. v.d. Boomen	RIAGG Eindhoven
De heer B. Dahmani	Centrum Buitenlanders Oost-Brabant
De heer A. van Gerwen	Buurtwerk Eindhoven
De heer G. Goossens	Regiopolitie Brabant Zuidoost
De heer P. Hilte	Stichting Jeugdzorg Noord-Brabant
De heer W. Janssen	Regionaal Centrum voor Jeugd en Jongvolwassenen
Mevrouw E. v.d. Kallen	Gemeente Eindhoven, afdeling Maatschappelijke en Culturele Zaken
Mevrouw M. Koning	Stichting Jeugdzorg Noord-Brabant
De heer L. Meijers	Bureau Criminaliteitspreventie/Haltbureau
De heer W. Mertens	C.A.D.
De heer P. van Tuyl	Gemeente Eindhoven, afdeling Onderzoek en Statistiek
Mevrouw A. Verbraak	Stichting Jeugdzorg Noord-Brabant
Mevrouw M. Wong	Ministerie van Binnenlandse Zaken

Bijlage 2:

Overzicht van geïnterviewden en aantal cliënten

Tussen haakjes is vermeld het aantal cliënten waarmee contact is geweest.

Projectmedewerkers

- de heer H. de Bruijn, maatschappelijk werker
- mevrouw N. de Graaf, maatschappelijk werker
- de heer J. Hamacher, coördinator
- mevrouw L. Lioe-A-Njie, maatschappelijk werker

Instellingen die participeren in het JPP

- R.C.J.J., de heer Van Grinsven (aantal cliënten onbekend)
- Regiopolitie Brabant Zuidoost, de heer G.M. Goossens, afdelingschef Tongelre (alle cliënten)
- Stichting Jeugdhulpverlening, de heer A. Penning (ongeveer 12 cliënten per jaar)
- Stichting voor Jeugd en Gezin, mevrouw J. Moes (8-10 cliënten per jaar)

Instellingen gericht op hulpverlening/begeleiding

- AMW Woensel Zuid, mevrouw N. Meyer (1 cliënt over de hele periode)
- Boddaert, mevrouw A. Couwenbergh (1 tot 3 cliënten in 1994)
- Bureau Criminaliteitspreventie Halt bureau, de heer L. Meijers (ongeveer 20 cliënten in 1994)
- Bureau Vertrouwensartsen Eindhoven, mevrouw N. Bauknecht (ongeveer 10 cliënten over de hele periode)
- Dynamiek, mevrouw I. Hurkmans (geen cliënten)
- GGD Eindhoven, de heer Van de Sluis (3 cliënten over de hele periode)
- Raad voor de Kinderbescherming, de heer B. Heijnen (20 tot 25 cliënten in 1994)

Instellingen voor onderwijs

- Gemeente Eindhoven, afdeling leerplicht, de heer Lambrechts en de heer Sahin (ongeveer 5 cliënten over de hele periode)
- Pentacollege, mevrouw Simonnetti (3 tot 4 cliënten voor de hele periode)
- Scholengemeenschap Floor Evers, de heer Boogers, (8 tot 10 cliënten in 1994)
- VSO/LOM School Stolberg, mevrouw Ramakers en mevrouw In 't Veld (geen cliënten)
- VSO School Antoon Schellens, de heer Van Bokhoven (5 tot 6 cliënten in 1994)

Colofon

Uitgave

Ministerie van Binnenlandse Zaken
Directie Politie
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Productiebegeleiding

Directie Communicatie, Documentatie en Bibliotheek
Ministerie van Binnenlandse Zaken

Ontwerp omslag

Zizo voorgeving, Den Haag

Druk

Enroprint bv, Rijswijk

April 1995

95147

Extra exemplaren van deze publicatie kunnen gratis worden aangevraagd bij de afdeling Veiligheidsbeleid van de directie Politie van het ministerie. Levering zolang de voorraad strekt.